

**KJØBENHAVNS
RAADHUS
BIBLIOTHEK**

EXLI

†

BRIS

Om

Schwarz

Psychiatriens Tilstand i Danmark

med særligt Hensyn til

St. Hans Hospital paa Bidstrupgaard

af

H. Selmer,

Cand. med. et chir.

Kiøbenhavn.

Trykt, paa Universitetsboghandler C. A. Reitzels Forlag,

i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1841.

L o r d.

Nærværende Brochure blev udarbejdet i Løbet af de første Maaneder af indeværende Aar, forinden jeg forlod min Plads som Kandidat ved Bidstrupgaard, og var oprindelig bestemt til Inserat i Bibliothek for Læger. Sujettet forekom mig fornemmelig at maatte have Interesse for det medicinske Publikum, og uagtet Afhandlingen strengt taget ikke er af videnskabelig Tendents, syntes den dog bedst at kunne finde sin Plads i et medicinsk Tidsskrift, del^o fordi Emnet er af

den Bestaaffenhed, at det større Publikum neppe afgiver det rette Forum for denne Dvæstion, dels fordi jeg hist og her har været nødsaget til at streife temmelig nær ind paa et saa delikat Gebeet, at jeg vel kunde tænke mig, at En og Anden vilde beskylde mig for Indiskretion ved at give Afhandlingen alt for stor en Offentlighed. Jeg fandt imidlertid Bibliothekets Redaktion utilbøjelig til at optage mit Arbejde, hvori man mindre vilde see en videnskabelig end en polemisk Tendents, der burde være dette Tidsskrift fremmed. Hvorvel det nu neppe vilde være vanskeligt at finde Polemik i Bibliotheket, har jeg naturligviis Intet at beklage mig over, da Bibliotheket jo ikke er pligtigt at optage hvad der mishager det, — saa meget mindre, som man godhedsfuldt tilbød mig at indrykke Afhandlingen, hvis jeg først vilde underkaste den en Prøvelse af Direktionen for det classenske Literaturselskab, som Udgivere af Tidsskriftet. Jeg

ønskede imidlertid ikke at see mit Arbejde stemplet med Noget, der kunde ligne et „Maas trykkes,“ og da det ikke egnede sig for Ugeskriftet, dels paa Grund af sit Omfang, dels fordi jeg ikke ansaae det for sair play, at indrykke en Artikel, der engang var bleven taget for et personligt Angreb, i et Blad, som jeg vidste at Bedkommende kun tilfældigviis læser; havde jeg kun Valget mellem ganske at undertrykke det, eller at lade det udgaae som Brochure.

Uagtet jeg, som sagt, heller havde ladet det beroe med at give et mindre Publikum min Afhandling i Hænde, valgte jeg dog det sidste Alternativ; thi jeg holdt mig for overbevist om, at om mit Arbejde end ikke tilfredsstillede alle de Fordringer, der kunde gøres til en Skildring af Psychiatriens Tilstand hertillands, fra et reent videnskabeligt Standpunkt betragtet, vilde det dog ikke være noget unyttigt Værk, at give en Fremstilling af den lægelige Bestyrelse af saa

vigtig en Stiftelse som den bidstrupgaardste. Dette har været mit Hovedformaal. Jeg har villet skildre, hvad der fra Lægernes Side virkes for Patienterne paa Bidstrup, og vil man ikke see andet i dette Arbejde, end en Polemik mod Enkeltmand, gjør man mig megen Uret, thi jeg føler med mig selv, at naar jeg uforbeholdent og uden Hensyn har sagt den nøgne Sandhed, har jeg ene og alene gjort det af Interesse for en Sag, jeg troede at kunne bidrage min Skjerv til at gavne, og hverken for at saare den Ene eller den Anden. Vel er jeg overbevist om, at i hvor højtideligt jeg end erklærede, at dette Arbejde ikke er blevet til, uden at det har gjort mig ondt for den Mand, hvis svage Sider jeg maatte affløre for at blive Sandheden tro, vilde der dog være Mange, som alligevel kun vilde see et Produkt af personlig Animositet deri; thi det vil aldrig fattes paa Mennesker, som ikke kunne give den Tanke Rum, at man kan handle allene

af Interessse for den gode Sag uden smaalige Bihensyn. I Disses Dine vil denne Brochure vistnok være en Pamphlet, dikteret af urene Bæ- væggrunde. Men jeg for min Part troer, at naar man vil udrette noget Godt med at sige Sandheden, maa man ikke see sig alt for ængste- ligt omkring efter dem, for hvem den kunde være ubehagelig at høre, og jeg har troet at kunne virke noget Godt ved at gjøre opmærksom paa en af Fejlene ved den bidstrupgaardiske Stiftelse; thi jeg er overbevist om, at den med en kraftig og dygtig Bestyrelse, trods alle sine Mangler vilde kunne vindicere sig et langt større Krav paa den offentlige Agtelse, end den under nær- værende Omstændigheder besidder. Og jeg smig- rer mig med det Haab, at den Mand, om hvis Virksomhed efterfølgende Blade fornemmelig dreje sig, og hvem Ingen, der kjender ham, kan be- skyldes for Egoisme, vil være human og sand- hedskjærlig nok til ikke at antage en Misbilli-

gelse af hans Virksomhed i en vis Retning for
et Beviis paa personlig Uvillie.

Uforudseete Omstændigheder have forsinket
Udgivelsen af denne Brochure længer, end jeg
havde ønsket.

I Slutningen af Maj 1841.

Forfatteren.

Der finder en temmelig væsentlig Forskjel Sted imellem Psykiatrien og Lægevidenskabens øvrige Grene, i det den nemlig aldrig vil kunne dyrkes praktisk i et saadant Omfang og med et saadant Held, som er nødvendigt, for at Theorien kan erholde en nogenlunde fast Basis, med mindre de offentlige Foranstaltninger komme Lægernes Bestræbelser til Hjælp. Jeg mener ikke blot med Hensyn til de yngre Lægers theoretiske Uddannelse; thi i denne Henseende befunder den øvrige Medicin sig jo under samme Bilkkaar; men Psykiatriens Tilværelse som Videnskab er uopløseligt knyttet til Oprettelsen af hensigtsmæssige Hospitaler for Affindige. Kun ved saadanne Stiftelser kan man have de Potentser i sin Magt, som skulle indvirke paa de Syge, og de allene kunne frembyde en tilstrækkelig Masse af Erfaringer til at uddrage nogenlunde sikre Resultater. Naagtet Hensigten af disse Blade ikke er en detailleret Skildring af Danmarks Galehospitaler, turde det vel derfor alligevel være passende at forudstikke nogle historiske Bemærkninger over de Affindiges Kaar hertillands i tidligere Tider,

og om Maaden hvorpaa de offentlige Foranstaltninger til deres Bedste efterhaanden have udviklet sig til deres nærværende Standpunkt, forinden vi gaae over til Betragtningen af Videnskabens Tilstand her i Landet.

Som bekjendt var det først ved Slutningen af forrige Sekulum, at den fortræffelige Vinet i Frankrig gav det første Stød til at berede de Affindige en blidere Skjebne, og det kan derfor ikke meget forundre os, at der ved Begyndelsen af nærværende Aarhundrede aldeles ikke var gjort Andet for disse Ulykkelige i Danmark, end hvad Samfundets Sikkerhed udkrævede. Rundt omkring i Provindsialstæderne fandtes saakaldte Daarekister, hvoraf de fleste mere vare indrettede som Fængsler for Forbrydere, end som Opholdssteder for lidende Mennesker, og hvis eneste Tendents var Indespærring og Forebyggelse af Undvigning. Livets Bekvemmeligheder existerede ikke for disse mørke og forpestede Hullers Beboere, der vel ikke sjældent maatte prises lykkelige, naar de ikke lede Mangel paa Livets første Nødtorftigheder. Det er overhovedet karakteristisk for hine Tiders almindelige Anskuelse af Sinds sygdomme, at de fleste af disse Daarekamre, naar de ikke stode i Forbindelse med Fængsler og Straffeanstalter, vare et Slags Appendir til Lemmestiftelser og Hospitaler for skrobelige og incurable Mennesker, i Stedet for til Sygehusene, hvor de havde kunnet faae et mere stadigt Vægetilsyn. Thi paa at helbrede en Affindig, tænkte man ikke: han var ingen Gjenstand for Vægens Omhu, og horte han ikke tilfæl-

digtiis til Samfundets høieste Klasser, kunde han gjøre Regning paa den Løb, at blive betragtet, som horte han hjemme i Dyrenes Række.

Det var maaskee ikke saa meget Humanitetsbelysning og en ret levende følt Trang til en fuldkommen Organisation af Samfundsforholdene i denne Retning, der gav det første Stød til hensigtsmæssigere Foranstaltninger, som svarere de engelske Bomber. Kjøbenhavn havde nemlig Kofalet for sine Afstindige i St. Hans Hospital og Claudi Rossats Stiftelse paa Ladegaarden, og uagtet en Plan til denne Stiftelses Udvidning og Forbedring allerede i Forveien var udkastet, blev dog dens Udførelse upaatvivelig baade fremskyndet og væsentlig modificeret ved Bombardementet 1807: thi da Engellænderne offunderede Ladegaarden, bleve dens Beboere forjagne, og efterat disse omtrent i et Aar havde havt Ophold deels i Frederiksborg, deels paa Frederiksværk, kjøbte Kjøbenhavns Fattigvæsen, under hvilket hine Anstalter sorterede, Bidstrupgaard i Nærheden af Roeskilde, hvor der ufortøvet blev truffet Foranstaltninger til at modtage baade de egentlige Hospitalslemmer og de Afstindige. For disse indrettedes det saakaldte Slot, som i 1816 udvidedes ved Tilbygningen af en Sidesloj, den nuværende Mandfolkebygning. I 1824 opførtes en tilsvarende Floj for Fruentimmerne, og saaledes blev det nuværende „Sygehospital“ til, der endnu tjener til Opholdssted baade for de Kurable og for største Deelen af de Infurable (i alt omtrent 150 Personer), medens

de af disse, der ikke kunne rummes paa Sygehospitalet, og hvis Forsatning gjør et nærmere Tilsyn nogenlunde undværligt finde Plads „paa Lemmegaarden.“

Den første Læge ved dette nye Hospital var Cand. chir. J. H. Seidelin, for Tiden Distriktslæge i Nøeskilde, en Mand, hvis Duellighed ligger for Dagen i mange af de Forbedringer og Udvidelser, som Stiftelsen i hans Embedstid undergif, omendstjondt Æren for disse vistnok for en meget stor Deel tilkommer den i afvigte Foraar afdøde Inspektør Conradsen, som ved sin store praktiske Dygtighed og sin utrættelige Virksomhed maaskee indlagde sig større Fortjenester af Hospitalet, end nogen anden af dets Embedsmænd har gjort. Indtil 1825 var Seidelin eneste Læge: da beskiftedes en Reservelæge, Dr. med. Marcher, og en Lægecandidate, Cand. med. Gjellerup, som vedbleve at fungere indtil Udnævnelser af Seidelins Eftermand, Dr. med. A. W. Gøricke i Slutningen af 1831. Siden dennes Tiltrædelse har Stiftelsen endnu ikke undergaaet væsentlige Forandringer med Hensyn til sine ydre Forhold: om de indre komme vi senere til at tale.

I det sidste Decennium er der imidlertid gjort betydelige Fremskridt i Provindserne med Hensyn til Udvidningen og Forbedringen af de derværende Daarekister. I sin tidligere Stilling som Læge ved Graabrødre Hospital i Odense, havde Dr. Gøricke allerede vistnok bidraget væsentlig til Paabegyndelsen af Forbedringer ved Hospitalets Afdeling for Alfsindige, der af hans Efter-

mand, Hr. Gjellerup, videre gennemførtes, saa at denne Deel af Stiftelsen efter den sidste Udvidelse, som den i Aaret 1837 modtog, upaatvivlelig maa antages temmelig godt at tilfredsstille Tidens Fordringer, naar man tager tilbørligt Hensyn til Forholdene. Ligeledes modtog Daarekisten i Aalborg i 1831, senere den i Randers, og endelig ved Stiftsphysikus, Justitsraad Andrups Omsorg den i Ribe i 1836 saa betydelige Forbedringer og Udvidelser, at om de end langtfra kunne siges at have afhjulpet Provindsernes Trang til Galehospitaller, maa de dog forudsættes, for saa vidt som de forhaandenværende Hjælpemidler og de bestaaende Omstændigheder tillade det, at bøde paa Savnet af anstændige Opbevaringssteder for Alffindige, ja tildeels kunne de, navnlig Hospitalet i Odense, vel endog afbenyttes med Held som Helbredelsesanstalter. Det har været mange Kvæstioner underkastet, om saadanne mindre Stiftelser eller større Hospitaller skulde være at foretrække: dog tor vel dette Spørgsmaal nuomstunder anses for afgjort til Fordeel for disse sidste. Nagtet saaledes de senest truffne Bestemmelser, som gaae ud paa Udvidelsen af de tidligere bestaaende mindre Indretninger i Stedet for Oprettelsen af eet større Landshospital, (mellem hvilke Alternativer der dog turde gives en hensigtsmæssig Middelvei*) efter de nyeste og sagkyndigste Auto-

---

*) Kunde man f. Ex tænke sig, at de tre jydste Daarekister bleve aldeles nedlagte, saa turde vel deres pekuniære Kræfter

riteters Anskuelser maa betragtes som mindre overeensstemmende med Tidens Fordringer, Videnskabens Trang, Patienternes Tarv og Kommunernes pekuniære Interesser, er det her ikke vor Hensigt nærmere at motivere denne Betragtningssmaaade, og vi ville derfor efter denne Indledning gaae nærmere ind paa vort Hovedspørgsmaal: hvordan er Psychiatricens Tilstand i Danmark?

Vi danste tor neppe tilegne os Æren for det slesvigiske Hospital, der fornemmelig afbenyttet af Hertugdømmerne, og hvis talentfulde Overlæge, Professor Jessen, dels har sin Dannelse fra Tydskland, og dels ved hele sin fortjenstfulde Forfattervirksomhed har vüst, at han mere horer Tydskland end Danmark til. Det er altsaa naturligt, at vi fornemmelig maa henvende vor Betragtning til den bidstrupgaardste Stiftelse; thi da de øvrige Stiftelser endnu ere i deres Barndom, og de

---

lerere ikke ubetydelige Bidrag til Anlæggelsen af eet større Galdehospital for Norrejylland. Hvis saa Hospitalet i Odense med Tiden kunde komme til gaanske at afhjælpes Sjens Trang saa vilde ikke blot de direkte Fordele blive øjensynlige, men der vilde sikkert ogsaa udvikle sig en helebringende Rivalisation mellem disse tre Stiftelser. De Afstændiges Stjebne vilde ikke længer, for saa godt som hele Landets Bedkommende, ligge i Enkeltmands Haand, og Videnskabens Interesser vilde lide langt mindre end under nærværende Omstændigheder i Tilfælde af een Postis mindre heldige Besættelse. Men saaledes som Sagerne for Tiden staae, kan der ikke være Tale om nogen Rivaliseren med den bidstrupgaardste Stiftelse, fordi de øvriges Kræfter ere for meget adspaltede.

fleste af dem oven i Kjøbet paa Grund af deres mindre udstrakte Virkekreds aldrig ville kunne maale sig med den, maa Hospitalet paa Bidstrup, der optager alle Kjøbenhavns Afstundige foruden kurable Patienter fra Provindserne, der er det ældste, største, og saa at sige det eneste i Landet, betragtes som Centralpunktet for Videnskabens praktiske Udvikling hos os, og dets Overlæge maa, som den eneste her i Landet, der har Veilighed til en udbredt Erfaring, være den Mand, som i sin Person egentlig repræsenterer Psychiatrien hertillands, og som fortrinnsviis maa være Gjenstanden for vor Opmærksomhed. Det er ikke min Hensigt at levere en Critik over Stiftelsens Bestyrelse i administrativ Henseende, eller at paapege de Mangler og Ufuldkommenheder, som følge af dens ydre Forhold; men vi ville undersøge, hvad der paa Bidstrup egentlig virkes i praktisk Henseende for Patienterne og i theoretisk for Videnskaben, og kun berøre hine Forhold, for saa vidt som de have en umiddelbar gavnlig eller skadelig Indflydelse paa disse Hospitalets Hovedformaal. Men da jeg ved denne Undersøgelse kommer til at berøre Enkeltmands Personlighed paa en Maade, som muligen kunde støde En og Anden, og til at drøfte Gjenstande, som i det mindste i den medicinske Verden ikke pleje at underkastes en offentlig Critik, være det mig tilladt, forelobigt at udvikle min Mening om dette Punkt.

Der er i Løbet af de senere Aar ustridigt gjort saare meget, for at hæve Lægekunsten her i Landet til et

højere Trin, og for at sikke de Studerende en mere
 fleersidig Dannelse. De to lægevidenskabelige Anstalters
 Tilnærmelse, Klinikernes Dyrettelse, den forenede Læge-
 examens Indførelse ere Foranstaltninger, som, hvor meget
 de end kunne lade tilbage at ønske, dog altid ere Frem-
 skridt, der berettiger til at haabe det Bedste af Fremtiden.
 Men uagtet der altsaa ikke er udrettet Lidet for at ud-
 ville en mere videnskabelig Aand blandt de Studerende
 og de yngre Læger, kunde der dog vist endnu gjøres en
 heel Deel for at bevare dem mod den blinde Autoritetstro,
 hvortil vor hele National karakter disponerer os, og som
 for Lægen vistnok altid er fordærvelig, om den end skal
 baseres paa Sneve Tusinder af fremmede Erfaringer.
 Vel har den nyeste Tids Børn viist, at der i den yngre
 Generation af Lægerne bevæger sig en Selvstændigheds-
 aand, en Agtelse og Kjærlighed for deres Videnskab,
 og en Følelse af deres egen Værdighed som dens Dyr-
 kere, hvilken man ikke noksom kan respektere, lad være
 at den hos Mange endnu gaaer Haand i Haand med
 Standsfordomme; men det vilde alligevel vistnok være
 et for de Studerendes videnskabelige Selvstændighed for-
 tjenstfuldt Arbejde, om man engang underkastede vor
 Stands Notabiliteter en streng og grundig Critik, ikke
 blot for at paapege deres Mangler, men ogsaa for at
 fremhæve deres Fortrin, og derved gav de Studerende
 Præmisserne i Hænde til en fornuftig Dom over deres
 Lærere, og vakte disse af den aandelige Dvale, hvori de
 vel mangen Gang hensynke af Tillid til deres egne

uomtviselige Kræfter. I et Land som Danmark, hvor den literære Virksomhed kun kan bevæge sig indenfor snevne Grændser, kan den Kritik, som blot over sig paa literære Produkter, umuligt være tilstrækkelig til at begrunde en velmotiveret offentlig Mening om de respektive Videnskabsfags Repræsentanter, især naar de Mænd, hvis hele ydre Stilling snarest skulde synes at forudsætte en videnskabelig Stræben, ofte ere de, der mindst befatte sig med literære Arbejder. Hvis derfor et af vore lægevidenskabelige Tidsskrifter f. Ex. paatog sig at levere en ræsonnerende Kritik over Docenternes Forelæsninger, medens disse endnu ere i frist Minde hos deres Tilhørere, vilde den offentlige Mening om deres Dygtighed upaatvivleligt kunne fremtræde med større Sikkerhed og med fastere Karakter, de Studerende vilde blive i Stand til at danne sig en mere sand og levende Anskuelse af deres Læreres videnskabelige Personlighed, og for Docenten vilde det blive en mere tvingende Nødvendighed, at gaae frem med sin Tid, og tilfredsstille sit Auditoriums billige Fordringer.

Men vilde en saadan Kritik over vore Professoreres Docentvirksomhed og hele videnskabelige Karakter upaatvivlelig bære gode Frugter for alle Parter, troer jeg, at den i lige saa høj, om ikke i endnu højere Grad turde være anvendelig paa Overlægerne i vore store Hospitaler. Disse Repræsentanter for Videnskabens praktiske Retning ere vistnok allerede nu indtil en vis Grad ingenlunde Offentlighedens Kontrol unddragne, især siden

Klinikkernes Dyrrettelse har gjort det til en Nødvendighed for Overlægerne ved Frederiks Høspital, offentlig at udtale deres individuelle Anskuelser og Grundsaetninger. De have derfor heller ikke hidtil undgaaet Kritikken: tvertimod — den har med Argusøjne bevogtet alle deres Skridt, og enhver af deres Handlinger er sikkert en Gjenstand for Døftelse blandt de yngre Læger; men den Kritik, som træffer dem, har saa godt som aldrig traadt offentlig frem, og da ikke altid paa den ønskeligste Maade; men den har sneget sig omkring i snevrere Selfaber og mindre Cliquer, og har paa Grund heraf mangen Gang kunnet antage en mere personlig, snart satirisk, snart bitter og odios Karakter, end den egentlig har været bygget paa en samvittighedsfuld Bejen af Grundene pro og contra, eller er gaaet ud paa ærlig Stræben efter Sandheden. Men har saaledes Kritikken, i det den skyede Lyset, vistnok mangen Gang undladt at berigtige den offentlige Mening, og mangen Gang misledet den, og derved snart udsat det medicinske Publikum for at forfalde til en blind Autoritetstro, snart igjen gjort hine Mænd til Gjenstand for et ubilligt Dindomme, saa har den paa den anden Side ogsaa forsejlet den gavnlige Virkning, den kunde have paa Overlægernes hele Færd, hvis den med Upartisthed og Sammelighed afflorede deres svage Sider, uden at sætte deres gode Egenskaber i Skygge; thi Overlægerne ere vistnok selv de, der sidst erfare det medicinske Publikums oprigtige Mening om deres Duelighed. Saaledes

troer jeg neppe at vore to kliniske Læreres theoretiske Anskuelse finde Gjenklang hos Lægerne i Almindelighed, og dog udtale de det ene Semester efter det andet disse Anskuelse uden at finde en Modvægt i Kritikken, og det uagtet Offentligheden af deres Virksomhed baade vilde lette denne betydeligt, og tillige indtil en vis Grad være dem en Garanti mod dens Ubillighed. En saadan Kritik burde vistnok ingenlunde indlade sig paa en alt for noiagtig Detail, eller gjøre Betragtningen af enkelte Tilfældes Behandling til sit Formaal, naar ikke ganske særegne Omstændigheder maatte opfordre dertil; men uagtet sikkert Mange ville finde det stødende, at underkaste en Læges Færd som Læge en offentlig Bedømmelse, og omendstjondt hans egen Bevidsthed er den højeste Instants for Dommen over hans Handlemaade i individuelle Tilfælde, forekommer det mig dog, at naar saa udbredt en Erfaring, som Hospitalspraxis tilbyder, har sat ham i Stand til at tilegne sig en herpaa begrundet offentlig Karakter, maa denne lige saa fuldt kunne afgive en Gjenstand for Kritikken, som en Forfatters; thi ligesom dennes Bærter bærer Præget af den Genius, som dikterede ham dem, saaledes maa en saadan Læges hele praktiske Virksomhed, hvis han ikke er en aandløs Empiriker, være Udtrykket af den Aand, som boer i ham.

Hvad der hidtil er sagt om Hospitalslægerne i Almindelighed, gjelder ikke mindre om Overlægen ved et Hospital for Ussindige. Her er det nemlig ikke blot om de umiddelbare praktiske Resultater at gjøre, eller om

den Indflydelse, en saadan Mand vil kunne have paa Videnskabens Fremgang overhovedet og paa sine Landsmænds videnskabelige Udvikling i Særdeleshed; men en saadan Stiftelses hele Flor og Anseelse er altid nøje amalgameret med Overlægens Personlighed. Han udøver, eller skulde i det mindste udøve en langt større moralsk Indflydelse over sine Patienter end Overlægen paa et andet Hospital. De trænge i endnu højere Grad end andre Syge til i hans Karakter og personlige Egenheder at have en Garanti for deres Velvære; thi det er jo kun alt for ofte for deres hele Liv at denne Garanti er gyldig eller ugyldig, og netop fordi Patienterne ikke ere i Stand til at kontrollere den, er det desto billigere, at hans Færd ligger saa aabent for Dagen, som det kan forenes med andre Hensyn. Her til kommer endnu de særegne Forhold, som hos os finder Sted, i det vi kun besidde eet Hospital for Affindige af større Omfang, hvorved naturligviis Postens Bigtighed tiltager betydeligt, saa at Overlægen paa Bidstrup maa paa sine Skuldre alene bære Ansvar for de Ulykkelige Raar, som anbetroes til hans Omhu, og for Videnskabens Tilstand her i Landet. Der er folgelig lagt saare meget i den Mand's Hænder, der hos os er saa godt som Psykiatriens eneste Repræsentant, i det mindste i dens praktiske Retning, og Spørgsmaalet om dens Tilstand i Danmark falder for største Delen sammen med Undersøgelsen om Overlægen paa Bidstrup er sin Plads voren eller ikke. Han befinder sig desuden tildels under ganske

andre Forhold, end de øvrige Hospitalslæger. Fjernet fra Hovedstaden, og ansat ved en Stiftelse, hvis hele Natur gjør meget hyppige Besøg af Fremmede mindre ønskelige, er han i langt højere Grad unddraget Offentlighedens Kontrol. At denne vistnok i visse Henseender kan erstattes ved andre Midler, benægtes ikke; men det større Publicum er ogsaa berettiget til at have en Mening om den Mand, hvem det ofte maa betroe sine Nærmeste, og Lægestanden maa det være magtpaaliggende at vide, hvorledes han løser den Del af sin Op-gave, som angaaer Videnskabens Interesser; thi kun af en Mand i hans Stilling vil den kunne løses paa en tilstrækkelig omfattende og tilfredsstillende Maade. Jeg har derfor ikke anseet det uhensigtsmæssigt, om jeg, der under min toaarige Ansættelse som Kandidat ved Bidstrupgaard har havt Leilighed til at see Dr. Gørdes Færd i Nærheden, drøftede de Fortrin og Mangler, som denne Mand's praktiske Virksomhed og theoretiske Anskuelse maatte være i Besiddelse af.

Hvorledes Hospitalets første Overlæge egentlig udfyldte sin Plads, er efter saa mange Aars Forløb vanskeligt nok at afgjøre. Han synes imidlertid hverken at have manglet Energi eller Fasthed, og mange af hans Foranstaltninger vidne om megen praktisk Dygtighed, men det er Skade, at hans udbredte private Praxis rimeligvis ikke har levnet ham Tid til at følge Psychiatriens Fremskridt i theoretisk Henseende, og han staaer saaledes som et Overgangsled mellem de ældre og nyere

Anskuelse. Iøvrigt maa man ved Bedømmelsen af Seidelins Virksomhed vel lægge Mærke til, at han tildeels befandt sig under endnu ugunstigere Forhold end hans Eftermand, idet hans hele Stilling især i Begyndelsen var langt mere afhængig, ligesom ogsaa Grændserne mellem hans og Inspektørens Virkefæds vare saa ubestemt afstukne, at Konflikter, som umuligt kunde geraade Stiftelsen til Fordeel, næsten maatte betragtes som uundgaaelige Følger af denne Mangel. En, som vi ville antage, principmæssig Strengthed var i hans Tid Aanden i Bidstrupgaard's Bestyrelse, i det mindste for Overlægens Bedkommende.

Men med hans Fratrædelse maatte dette Princip vige for det modsatte, og Dr. Gorické tilkommer uægtelig Æren for at have været den Første hos os, der gjennemførte den nyere Tids humanere Anskuelse i Behandlingen af de Afvændige, og gjorde det til sin Opgave, med Blidhed og Godhed at lette det Tunge i deres Stjebne, i Stedet for ved Haardhed at tvinge dem til en værdilos Lydighed, saa at naar Navnet „Bidstrup“ endnu klinger ilde i Manges Øren, og Stiftelsen endnu stundom af Almuen betragtes som „et Nædsels- og Forvilsningssted,“ da er dette en Fordom, som ikke kraftigt nok kan bekæmpes, da den ikke skader Hospitalets Virksomhed lidet. At Dr. Gorické substituerede Mildheds- for Strenghedsprincipet, var en saa væsentlig og uomtvistelig Fortjeneste, at den sikkert opvejer mange Fejl, og Hospitalet mangler ikke Beviser

paa dette Systems Fortrin fremfor det tidligere. For saaledes blot at anføre eet Exempel, som det var let at forsøge med flere, befunder der sig endnu paa Bidstrup en Patient, som har været der lige siden Stiftelsens Forslytning fra Ladegaarden. Han blev tidligere behandlet med megen Strængthed, kontrarieredes ofte i sine fixe Ideer paa en despotisk Maade, uagtet han forlængst maatte betragtes som uhelbredelig, og var den Gang meget urolig og voldsom, ligesom han endnu efter saa mange Aars Forløb ikke kan tale om hin Periode, uden at komme i den stærkeste Bevægelse: — ved Dr. Goricks Tiltrædelse blev han befriet for al Tvang, man gif af Besjen for hans Særheder, og han er fra den Tid af bleven en af de allerfredsommeligste og uskaadeligste af Stiftelsens Beboere.

Men som Alting i Verden giver Anledning til Misbrug, naar det ikke bliver brugt med Maade, saaledes er det vistnok heller intet Spørgsmaal underkastet, at Vemfældighed og Eftergivenhed i en Stilling som Overlægens ved et Galehospital ikke altid er paa sit rette Sted, og at en fornuftig og maadholden Strængthed meget ofte kan være indiceret. Vi ville nu see, hvorvidt Dr. Gorick veed at finde den rette Middelvej.

Jeg troer da i denne Henseende at maatte bemærke, at naar han har gjort sig det til Grundsætning, at omgaaes Patienterne med Mildhed og behandle dem med Vemfældighed, da har dette ikke alene været i Erfjendelsen af denne Fremgangsmaades almindelige Rig-

tighed, men for en stor Del ogsaa fordi hans hele Karakter vilde have gjort ham det til en Umulighed, at følge modsatte Principer. Dr. Gøricke besidder nemlig ikke blot en høist agtværdig og retsindig Tænkemaade, og en i enhver Henseende pletfri Karakter, men han er tillige en Mand med Hjerte og Følelse, der ingenlunde betragter sine Patienter som blotte Gjenstande for for en kold Jagttagelse. Han er en godmodig, human og menneskekjærlig Mand, der har alle de private Egenskaber, som udgjøre Betingelserne for et lykkeligt Familieliv og for Medborgerernes Agtelse og Belvillie. Godhed er et Hovedtræk i hans Karakter, han er et af de Mennesker, som nødig sige Nej, naar de paa nogen Maade kunne sige Ja, og hans væsentligste Feil er sikkert Mangel paa Fasthed. Men dette er upaatvivlelig ogsaa en Feil, som i flere end een Henseende kan have den væsentligste Indflydelse paa hans Embedsvirksomhed. Her kommer nemlig et dobbelt Forhold i Betragtning: baade hans Stilling til Direktionen og til Hospitalet.

Hvad den første angaaer, da er Overlægen den naturlige Haandthæver af Patienternes Lary og Hospitalets Interesser lige over for en Direktion, hvis Hovedformaal kræver ganske andre Kvalifikationer af dens Medlemmer, end dem der udfordres til en sagkyndig Bestyrelse af et Galehospital. Det er en Ting, hvorom alle ere enige, at Bidstrup sorterer under et Departement, hvorunder det vilde være bedre tjent med ikke at sortere, for saa vidt som det er andet end en

Vemmestiftelse for Kjøbenhavns Commune. Da imidlertid Hospitalets Adskillelse fra det kjøbenhavnske Fattigvæsen nu engang af økonomiske og andre Grunde er uiværksættelig for Diebliffet, lider det af en Ulempe, som rigtignok i de senere Aar har været mindre følelig end forhen, idet det nemlig i mange Henseender saa at sige har været det kjøbenhavnske Fattigvæsens Stedbarn, da de hustrupgaardste Anliggender kun have kunnet udgjøre en Bigjenstand for Fattigdirektionens Opmærksomhed, og dets Interesser, ikke kunne varetages af denne med den Sagkundskab, som vel ikke vilde have manglet i en Direktion, hvis Hovedformaal dets Bestyrelse var. Saaledes er det vistnok en stor Feil, at Overlægens Stilling til Direktionen og Hospitalet er bestemt efter omtrent de samme Principer som ved almindeligt Hospital, uagtet Overlægen ved en Anstalt for Affindige ifølge de nyere Grundsætninger for Organisationen af en saadan, netop bør have saa frie Hænder som muligt; og det kan neppe betvivles, at havde Dr. Görcke ikke, om just ej altid paa en direkte, saa dog paa en indirekte Maade været generet i sin Virksomhed af dette Forhold, saa vilde Hospitalet have været i Besiddelse af mangen Fordeel, det nu paa Grund af disse administrative Ulemper maa savne. Rigtignok har Dr. Görcke i denne Henseende for ikke lang Tid siden selv erklæret, at Direktionen stedse har viist, at den betragtede ham som „le principe de vie, l'âme de l'établissement,”

Vemnestiftelse for Kjøbenhavns Commune. Da imidlertid Hospitalets Adskillelse fra det kjøbenhavnske Fattigvæsen nu engang af økonomiske og andre Grunde er uiværksættelig for Diebliffet, lider det af en Ulempe, som rigtignok i de senere Aar har været mindre følelig end forhen, idet det nemlig i mange Henseender saa at sige har været det kjøbenhavnske Fattigvæsens Stedbarn, da de bistrupgaardste Anliggender kun have kunnet udgjøre en Bigjenstand for Fattigdirektionens Opmærksomhed, og dets Interesser, ikke kunne varetages af denne med den Sagkundskab, som vel ikke vilde have manglet i en Direktion, hvis Hovedformaal dets Bestyrelse var. Saaledes er det vistnok en stor Feil, at Overlægens Stilling til Direktionen og Hospitalet er bestemt efter omtrent de samme Principer som ved almindeligt Hospital, uagtet Overlægen ved en Anstalt for Afssindige ifølge de nyere Grundsætninger for Organisationen af en saadan, netop bør have saa frie Hænder som muligt; og det kan neppe betvivles, at havde Dr. Görcke ikke, om just ej altid paa en direkte, saa dog paa en indirekte Maade været generet i sin Virksomhed af dette Forhold, saa vilde Hospitalet have været i Besiddelse af mangen Fordeel, det nu paa Grund af disse administrative Ulemper maa savne. Rigtignok har Dr. Görcke i denne Henseende for ikke lang Tid siden selv erklæret, at Direktionen stedse har viist, at den betragtede ham som „le principe de vie, l'âme de l'établissement,”

(Esquirols Ord)*). Jeg fordrister mig ikke til ligesvem at modsige ham heri, men jeg skulde dog af adskillige Grunde være tilbøielig til at troe, at han her har sagt Direktionen en Kompliment, som den egentlig ikke fortjener. For at anføre et Exempel, der vistnok vil forekomme Mange som en Ubetydelighed, men som maaskee netop derfor desto bedre vil kunne bidrage til at belyse Anden i Direktionens Overbestyrelse, saa er det ikke længe siden, at Dr. Görcke, paa Grund af at der aldeles ikke fandtes fransk Litteratur i Patienternes Bibliothek, foreslog Direktionen at anskaffe en Samling af franske Komedier og Vaudeviller, som netop kunde erholdes til meget billig Pris, og som formentes at ville afgive en passende Læsning. Men hans Forslag blev ikke approberet, fordi Direktionen, naar fransk Lektüre skulde anskaffes, ansaae Noveller for at yde en mere passende Underholdning end Theaterstykker. Skulde man nu ikke troe, at Direktionen betragtede l'âme de l'établissement som befindende sig i en aandelig Umyndighedstilstand, siden den sætter sin Competence til at vælge Lektüre for Patienterne over Overlægens? Enhver vil let indsee, hvor laammende en saa minutios Indblanding i Sager, der aabenbart henhøre under Overlægens Forum, maa kunne virke selv paa de dygtigste Kræfter; og sandelig, naar en saadan Smaa- lighedsaand førtes konsequent igjennem, kunde man fri-

---

*) Bibliothek for Læger, Ny Række, 2det Bind, S. 14.

stes til at tvivle, om man just skal kondolere Stiftelsen til at den er fire Mil borte fra sin Dverbestyrelse, eller lykønske den til at den saa sjeldent modtager Besøg af Direktorerne. Hvorvidt i øvrigt Dr. Görcke i denne sin, vistnok ingenlunde gunstige Stilling lige overfor Direktionen altid har udvist den Fasthed, han burde, og om ikke en Mand af større Energi og Bestemthed trods alle Banfeligheder vilde have udrettet Mere i Hospitalets Interesse, er et Spørgsmaal, jeg ikke vover at afgjøre, og derfor vil overlade til Andre at besvare, som ere mere indviiede i Detaillen af Hospitalets administrative Forhold, end jeg.

Derimod skal jeg tillade mig nogle Bemærkninger om hans Stilling ligeoverfor Hospitalet og Patienterne. Dr. Görcke er ustridigt en særdeles ordentlig og akkurat Embedsmand, og meget samvittighedsfuld i, ved enhver Lejlighed at haandthæve Patienternes Rettigheder, og paasee Stiftelsens Tary, for saa vidt som hans personlige Virksomhed i den mekaniske Gang af den engang indførte Tingenes Orden formaaer at bidrage dertil. Saaledes forsjener den Omhu, hvormed Bespisningen og lignende Gjenstande kontrolleres, al Paastjonnelse, og den Orden og Reenlighed, som overholdes i Hospitalet, er vistnok endog monsterværdig; men han savner den Dygtighed og Aandselasticitet, den indenfra udgaende Driftighed og skabende Kraft, som ikke kan lade sig nøje med, massinnæstigt at dreje sig i den Kreds, der nu engang er den betegnede, men medfører en levende Trang

til at udvide sin Virksomhed, og tillige forstaaer at meddele sig til Andre, saa at der ogsaa kommer Liv i dem, og de uvilkaarligt maa række den Haanden, for at bevæge sig i den Bane, den foreskriver dem — han savner det Talent, som er om sig paa alle Maader, og ved en omhyggelig og planmæssig Afbenyttelse af selv de mindste Kræfter, som staae til dets Disposition, ofte udretter meget med ringe Midler. Imidlertid mangler det ikke paa hensigtsmæssige Foranstaltninger fra Dr. Görrikes Tid: saaledes har han først iværksat den væsentlige Forbedring, at Patienternes Opholdsværelser bleve adskilte fra deres Sovesale, har faaet grundlagt et Bibliothek til deres Afbenyttelse, o. s. v. Og vi maa her vel erindre, hvor mange Banskeligheder han har havt at kæmpe med, saasnart blot en Foranstaltning kostede Penge, og i andre Henseender; ligesom ogsaa den Omstændighed, at den bidstrupgaardske Stiftelse under hele hans Embedstid har været betragtet som befindende sig paa Punktet til at undergaae væsentlige Udvidelser og gennemgribende Reformer, uden hans Skyld kan have bidraget til at forhale Udførelsen af mangen tjenlig Forandring, saa at man vel neppe tilfulde vil kunne bedømme Dr. Görrikes Duelighed til at føre sit Hospital fremad med Tiden, forinden de paatænkte Udvidelser af Stiftelsen ere komne i Stand.

Men saaledes som Sagerne for Diebliffet staae, finder der i Hospitalets Bestyrelse for saa vidt som den vedkommer Overlagen, saare væsentlige Fejl Sted, der

dels turde hidrøre fra en urigtig Anskuelse hos Dr. Görcke af hans Undergivnes Stilling, og dels fra den Mangel paa Fæsthed, vi ovenfor have paataalt. Vi ville, som en af de Retninger, hvori disse Fejl yttre sig, først betragte Opsynsvæsenet ved Stiftelsen.

Opsynspersonalet paa Bidstrup bestaaer af en Overopsynsmand, 10 Gangfener og 11 mandlige og kvindelige Oppassere, et Personale, hvis Foregelse vist ikke var uhensigtsmæssigt, naar man betænkter, at Stiftelsen ikke blot er til for Infurable, men ogsaa for Kurable, der ikke sjældent behøve et speciellere Tilsyn, ligesom ogsaa et større Antal af Oppassere turde gjøre en mere udvidet Anvendelse af legemligt Arbejde mulig*). Overopsynsmanden og Overopsynskonen ere meget langt fra at være Poster af underordnet Vigtighed for Hospitalet. Ikke nok, at de hver paa sin Afdeling føre det speciellere Tilsyn med Orden og Reenlighed, Patienternes Beklædning og Sysselsættelse, foruden flere Ting, som paaligger Overopsynsmanden i Særdeleshed: det er ogsaa dem, som mest umiddelbart omgaaes Patienterne, dem, til hvem disse nærmest have at henvende sig i Livets daglige Anliggender, i hvem de skulle finde Trøstere og Venner, og af hvis personlige Egenskaber Patienternes Velbefindende folgelig for en

*) Jacobi anseer (i sit Værk over Galehospitalet) i Gjennemsnit een Oppasser for nødvendig paa hver 5te Patient, hvilket for Bidstrup med et Middeltal af 150 Patienter vilde udgjøre en 28—30 Personer foruden Overopsynspersonalet.

stor Del, i mange Tilfælde vel endog for største Dele er afhængigt. Man vil heraf indsee, at det ikke kan være let at træffe Individder, der besidde saavel den praktiske Dygtighed som den Konduite, Humanitet, Dannelselse og utrættelige Taalmodighed, der ere uundgaaelige Betingelser for en tilfredsstillende Løsning af deres vanskelige Opgave. Men ikke desto mindre blive de antagne med en Maanedes Opsygelsestid, ret som om det var en smal Sag, i Tilfælde af Balance igjen at finde Folk med alle de Egenskaber, de bør besidde, eller som om Patienterne kunde være tjente med den Første den Bedste, man i en Hast kunde stave op, og som i ethvert Fald ikke vilde have tilstrækkeligt Begreb om Maaden at omgaaes Affindige paa i Almindelighed, end sige det nødvendige Kjendskab til Patienternes individuelle Eiendommeligheder; — uden at tale om, at det neppe kan være saa ganske let at sætte sig ind i hele Detaillen af deres Post. Der er ingen Tvivl om, at Hospitalet i Tilfælde af pludselig Opsygelse kunde komme i den største Forlegenhed, og løbe Riskoen af et Bytte, der let kunde have en uheldig Indflydelse paa Patienternes Ve og Vel. Og hvilke Konditioner bydes nu disse aldeles mundværlige Mennesker? De Vilkaar, paa hvilke de antages, og det Forhold, hvori de staae til deres Foresatte, viser tydeligt, at Overbestyrelsen mere betragter dem som hørende til Lyendepersonalet, end som absolut nødvendige Medhjælpere for Overlægen, ikke blot med Hensyn til det indre Politi i Stiftelsen, men ogsaa med Hensyn til

Behandlingen af de Affindige. De modtage deres tarvelige Løn i ugeviis ligesom de øvrige Tjenestefolk, og medens deres Forretninger kun levne dem ringe Tid til deres Recreation om Dagen, og selv om Natten ofte gjøre Forbring paa deres Virksomhed, nyde de virkelig ikke synderlig anden Anerkjendelse for en samvittighedsfuld Opfyldelse af deres byrdefulde Kaldspligter, end den Tilfredsstillelse deres egen Bevidsthed kan skjænke dem. Der bydes dem sandelig alt for ringe Løn, deres Stilling er i mange Henseender saa ubehagelig, og deres Udfigter saa lidet tillokkende, at man visstnok ikke kan vente, at Noget under saadanne Omstændigheder skulde føle Lyst og Drift til at gjøre Omgangen med de Affindige til sit Livs Opgave, hvor ønskeligt dette end kunde være for Hospitalet. Saalænge dette Punkt ikke er bedre indrettet, tør Stiftelsen neppe haabe at kunne besætte disse to vigtige Poster med andre, end Saadanne, som tage til Takke med Vilkaarene, fordi de intet Bedre have, og betragte deres Stilling ved Hospitalet som en Overgangsperiode, hvis Ende de med Længsel kunne imodsee. Jeg troer imidlertid, at de i flere Henseender vilde vinde, og deres Virksomhed lettes betydeligt, hvis deres Forhold til Stiftelsens øvrige Embedsmænd var anderledes end det er, og jeg mener, at deres Vigtighed for Hospitalet, som unægtelig er langt større end Kandidatens, og meget nærmer sig Reservelægens, vel kunde berettige dem til den samme ydre Stilling som Underlægerne. Jeg vil ingenlunde sige, at

Dr. Göricke i sit Forhold til dem lader det mangle paa den Humanitet, som han viser Enhver, med hvem han kommer i Berørelse; men det er dog, som om der var et svælgende Dyb befæstet mellem ham og dem, og det er sikkert udenfor al Tvivl, at der allerede vilde være meget vundet, naar blot Overlægen gav Signalet til at betragte dem mindre som underordnede Personer, end som det de ere: Embedsmænd, der baade skulle og kunne arbejde ham i Haanden. Thi de ere i Virkeligheden i Stand til at yde Overlægen en kraftigere Haandrækning til hans Bestræbelser, end nogen Anden paa Hospitalet, og mangen Gang vilde de paa Grund af deres idelige og saa at sige udelukkende Omgang med Patienterne kunne meddele ham Bink og Oplysninger, som han ikke burde forsmætte at benytte sig af. Men jeg siger ikke for meget, naar jeg paastaar, at Dr. Göricke aldeles misfjender disse to Posters Bigtighed. Ikke blot, at han ej rigtigt forstaaer at føre enten sig selv eller Patienterne deres Virksomhed til Nytte: han er ogsaa saa langt fra rigtigt at vurdere Betydningen af deres Autoritet over Oppasserne og Bigtigheden af deres moralske Indflydelse paa Patienterne, at han mangen Gang snarere synes at arbejde paa at nedbryde end paa at understøtte den. Dette gjælder navnlig om Overopsynsmanden. Naar saaledes Dr. Göricke i det rigtignok sjældne Tilfælde, at en Patient bliver straffet med Riis, ikke indseer sig ved at lade denne Mand udføre Processens ubehagelige og nedværdigende Forretning, saa vil dog Enhver indsee,

hvor vanskelig det maa være for denne, at udrette hiint ubehagelige Indtryk, som en eneste saadan Execution kan gjøre paa Patienterne, og hvorlidet det kan bidrage til at befæste Oppassernes Agtelse for deres nærmeste Foresatte, naar de see ham anvendt til en Forretning, Mangen af dem vilde ansee sig selv for god til at udføre. Vel har den nuværende Overopsynsmand ikke været brugt til denne modbydelige Forretning hvergang en saadan Execution har været foretaget, men jeg veed ogsaa, at han de senere Gange har frabedt sig det Hverv, som det er forunderligt nok, at Dr. Göricke's egen Taft og Følelse for det Passende kan have tilladt ham at paalægge ham.

Nu et Par Ord om Oppasserne. Disse rekruterer enten af Bondestanden eller fra Hovedstaden. Individerne af første Klasse have det Fortrin, at man sædvanlig har bedre Garanti for deres Skikkelighed, Trofast og gode Villie, men de lide af en væsentlig Fejl, idet de som oftest besidde en saadan Mangel paa Dressur og Konduite, at de kun lidet egne sig til at omgaaes med affindige Menneſker, og i Almindelighed kun kunne bruges til visse Forretninger, som for Exempel til at lede Markarbejderne. Men de fleste Oppassere antages fra Hovedstaden efter forudgaaet Bekjendtgjørelse i Adresseavisen, og det Publikum, man har at vælge imellem, bestaaer da gjerne af herreløse Tjenere, affledigede Underofficerer og Soldater, arbejdsløse Haandværkere, forarmede Borgermandsener, Piger uden Kon-

dition, foruden en Mængde Plebs, som sædvanlig dis-
 refommenderer sig paa første Dickast. Af denne Over-
 sigt vil man let indsee, at det kan være vanskeligt nok
 at erholde duelige og skikkelige Dypassere ad den sæd-
 vanlige Vej, saa meget mere, som det gjerne har saa-
 dant Hastværk med Antagelsen af en ny Dypasser, at
 der ikke bliver Tid til at indhente andre Dplysninger
 om de Ansøgende, end de Studsmaal og Anbefalinger,
 disse selv medbringe, saa at man endog stundom maa
 engagere aabenbart ubrugbare Subjecter, blot fordi brug-
 bare ikke have meldt sig. Der bliver da ofte ikke andet
 for, end jo før jo heller igjen at affedige slige Indi-
 vider, og paa ny gribe i Pyksevotten; men under de
 idelige Omstiftninger, som folgelig finde Sted, lide ikke
 blot Patienterne, men disse Tjenester komme i Miscredit
 hos Publicum, uagtet Vilkaarene maa betragtes som ret
 fordeeltige; medens Hospitalets moralske Anseelse, som
 allerede kun staaer paa alt for svage Fødder, heller ikke
 kan vinde ved dette uophørlige Tyendeskifte. Denne
 Sag er virkelig af saa stor Bigtighed, at den gjør For-
 dring paa al den Opmærksomhed, som af højere Ved-
 kommende kunde vises den. Jeg skulde næsten tro, at
 en af Hovedgrundene til at Dypasserpersonalet paa
 Bidstrup lader saa meget tilbage at ønske, maa søges i
 den urigtige Vej, ad hvilken det rekruteres; men det fo-
 rekommer mig ogsaa, som netop Stiftelsens Forhold til
 Fattigvæsenet i Kjøbenhavn maatte gjøre det temmelig
 let, at raade Bod paa dette Onde; thi det kunde dog

vist neppe være vanskeligt for Direktionen, der nødvendigtvis maa komme i den mangfoldigste Berørelse med de simplere Klasser i Hovedstaden, iblandt disse at opspore passende Individder for Dypasserposterne, og skaffe sig saa tilfredsstillende Oplysninger om dem, at der ved indtrædende Balance, bestandig havde Subjekter i Reserve, for hvis Duellighed og moralske Karakterer man kunde have tilstrækkeligere Garantier, end det for Tiden er mueligt.

Imidlertid vilde ved en Forbedring i denne Henseende endnu ikke Alt være gjort, hvad der burde gøres for at sætte Opsynsvæsenet paa en usselig Fod. Der behøvedes en langt skarper Disciplin blandt Dypasserne, end der for Tiden finder Sted. Dette er et af de Punkter, hvori Dr. Göricks Mangel paa Fasthed og Tilbejlighed til at lade Alting gaae sin egen skjæve Gang ret bliver følelig. Der er ingen Spørgsmaal om, at her vilde Strengthed være paa sit rette Sted, og naar Dr. Görick ikke viser den, saa er det vistnok ikke fordi han jo erkjender, at Dypasserne og Gangkonerne med Undtagelse af den hæderlige faste Stof, som til Lykke heller ikke ganske savnes, omendstjondt den ikke er mandstærk, ere skurvede Hoveder, der trænge til skarp End; men ligesom jeg ovenfor har viist, at han aldeles misstjender Overopsynspersonalets Bigtighed, saaledes skulde jeg være tilbøielig til at troe, han ikke tilstrækkelig erkjender, hvorlidet kan stemme overeens med Hospitalets Værdighed og være til Patienternes Tary, naar disse daglig have Menneffer

om sig, hvis moralske Karakter kun altfor ofte er tvivlsom, og som Dr. Görcke sikkert ofte vilde betænke sig meget paa at rekommendere til Nogens private Tjeneste; ligesom han maaskee ogsaa undervurderer den moralske Indflydelse, som selve Omgangen med Dypasserne, naar der herskede en god Disciplin og Tone iblandt disse, neppe vilde forfejle at udøve over Patienterne. Men der hersker en Glaphed paa Bidstrup i denne Henseende, som stundom grændser til det Skandaløse. At en Gangtone kan blive frugtsommelig er en Ting, som vel kan hændes paa ethvert Hospital, men at sliq Kommerts betragtes som Noget, der ikke vedkommer Andre end de Paagjældende, skeer neppe paa et velindrettet og kraftigt bestyret. Og naar Alle og Enhver paa Bidstrup, Overlægen inclusive, veed, ikke blot at saadanne Liaisons overhovedet finde Sted, men endog imellem hvem de bestaae, og naar sliqe Amouretter, om hvilke Patienterne heller ingenlunde ere uvidende, i Stedet for at foranledige en streng Undersøgelse og alvorlige Forholdsregler, endog kunne blive Gjenstand for godmodige Drillerier og Allusioner af Overlægen i hans Samtaler med Dypasserne, kan man da forundre sig over, om disse ansee et saadant Uvæsen for saa godt som autoriseret, og at de neppe gjøre sig den Umage, at skjule sliqe Forhold. Vel har Direktionen engang truffet en Bestemmelse, der sigtede til at hæve disse Misbrug, og i forrige Efteraar iværksattes endelig en længe foreslaact Adskillelse imellem de mandlige og kvin-

delige Oppasseres Soveværelser, der hidtil befandt sig Dør om Dør paa samme Vøst; men den første er let at omgaae, og den sidste er i Virkeligheden kun en Formalitet, som i det Høieste kan tilvejebringe mere Sagttagelse af Doctorum i dette Kapitel, uden at angribe Ondet i sin Rod. Der taales kun altfor ofte Subjecter iblandt Oppasserne og Gangfonerne, som aldrig burde taales. Og naar nu Overopsynspersonalets Autoritet saa lidet understøttes af Overlægen, at man paa Bidstrup endog har seet en Gangfone holde sig paa sin Plads i flere Aar, uagtet hendes Opsørsel var intet mindre end sædelig, uagtet hendes Ufredsommelighed ofte gav Anledning til de skandaløseste Spectakler med de øvrige Koner, uagtet jevnlige Klager indløb over hendes Forhold fra Overopsynets Side, saa at baade Overopsynsmanden og Overopsynsjomfruen ikke blot vare udsatte for dette rænkefulde Fruentimmers hemmelige Chikaner, men endog daglig maatte see deres Befalinger overhørte, ja selv i Patienternes og andre Oppasseres Nærværelse lade sig aabenbart trodse, ja udstjelde paa den gemeneste Maade af hende*), indtil de omsider greb det Parti, at tie og taale, hvad de ikke kunde ændre — naar dette har kunnet finde Sted, spørger jeg, er da Disciplinen paa Bidstrup hvad den bør være? bliver

---

*) Hun blev omsider affædiget, fordi hun havde mishandlet en Patient, og viste saaledes det Ugyslige i den Paastand, der ofte havde været benyttet som eneste Forsvarsgrund for hende: at hun opfyldte sine Pligter mod de Syge.

Overopsynet da ikke hemmet i sin Virksomhed for Hospitalet af selve Overlægen? Og maa ikke Skylden falde tilbage paa denne, naar Misligheder finde Sted, som den, at en Patient har kunnet besvangres paa Stifelsen? Da for nogle Aar siden nuværende Reservelæge Dgmundsen blev ansat ved Hospitalet, henvendte han sin Opmærksomhed paa Opsynsvæsenet. Det lykkedes ham rigtignok dengang at ophæve adskillige Misbrug og fjerne flere Subjekter, som ikke burde taales; men slikt kan jo kun yde en palliativ Nytte, naar der stadigt engageres nye mauvais sujets, og det er derfor meget at beklage, at han ikke har fundet en kraftigere Bistand hos højere Bedkommende. Overhovedet er det Skade, at denne Mands Insigter og praktiske Duellighed ikke komme Hospitalet mere til Bedste end Tilfældet er. Grunden hertil troer jeg maa deels søges i hans Karakter, hvis Beskedenhed ikke tillader ham at trænge sig frem, og som lader ham forsmaa en Indslydelse hos Overlægen, der maatte erhverves ad Omveje: deels maaskee ogsaa deri, at han er bleven desencourageret ved at see sine Bestræbelser saa utilstrækkeligt understøttede. I Dr. Göricks Mangel paa Tilbøjelighed til at høre Andres Mening og følge deres Raad, eller vel endog deres Forbon, ved en eller anden Lejlighed, ligger Grunden ikke, og man vilde gjøre Overlægen Uret i at antage, at han egentlig tilside sætter denne Embedsmand eller ikke tilbørligt anerkjender hans Fortjenester, men han forstaaer ikke bestomindre ikke at føre sig ham til

Nytte, og Opsynsvæsenet er ikke den eneste Gjenstand, hvorover det visse vilde være godt, om Reservelægens Mening oftere blev hørt.

Betragte vi nu Dr. Göricke i hans umiddelbare Forhold til Patienterne, saa maa jeg her atter gjøre opmærksom paa, at Substitutionen af Mildheds- for Strenghedsprincipet sikkert er en Fortjeneste, som ikke noksom kan paassjønnes; thi de Ulemper, som kunne følge af en for vidt drevne Mildhed, kunne i det mindste aldrig være saa opvørende for Følelsen, som de, man har seet resultere af den modsatte Fremgangsmaade. Hvad man in casu kunde befrygte, er at ligesom vi have seet Dr. Görickes naturlige Humanitet og Godmodighed i hans almindelige Bestyrelse af Hospitalet udarte til Slaphed, saaledes kunde hans levende Medfølelse for Patienterne i Forbindelse med hans gode Hjerte og Mangel paa Karakterfasthed, i mangt et Tilfælde let bestikke hans Overbeviisning om hvad der tjener til deres sande Vel, forføre ham til en overdreven Føjelighed og en ilde anbragt Estergivenhed, og saaledes give den samme Mangel paa al god Disciplin, der hersker mellem Tyendet, Vejrlighed til ogsaa at indsnige sig blandt Patienterne. Og det er ganske vist, at dette Unde virkelig hos Mange af dem finder Sted i en saadan Grad, at det hemmer Stiftelsen i sin Virksomhed, og ned sætter den selv i Patienternes Mening, om det end ikke i Almindelighed har grebet saa vidt om sig, at det i det Hele skulde være vanskeligt at redressere. Thi de

Nytte, og Opsynsvæsenet er ikke den eneste Gjenstand, hvorover det visse vilde være godt, om Reservelægens Mening oftere blev hørt.

Betragte vi nu Dr. Göricks i hans umiddelbare Forhold til Patienterne, saa maa jeg her atter gjøre opmærksom paa, at Substitutionen af Mildheds- for Strenghedsprincipet sikkert er en Fortjeneste, som ikke noksom kan paastjones; thi de Ulemper, som kunne følge af en for vidt drevne Mildhed, kunne i det mindste aldrig være saa opvækkende for Følelsen, som de, man har seet resultere af den modsatte Fremgangsmaade. Hvad man in casu kunde befrygte, er at ligesom vi have seet Dr. Göricks naturlige Humanitet og Godmodighed i hans almindelige Bestyrelse af Hospitalet udarte til Slaphed, saaledes kunde hans levende Medfølelse for Patienterne i Forbindelse med hans gode Hjerte og Mangel paa Karakterfasthed, i mangt et Tilfælde let bestikke hans Overbeviisning om hvad der tjener til deres sande Vel, forføre ham til en overdreven Føjelighed og en ilde anbragt Estergivenhed, og saaledes give den samme Mangel paa al god Disciplin, der hersker mellem Tyendet, Værlighed til ogsaa at indsnige sig blandt Patienterne. Og det er ganske vist, at dette Onde virkelig hos Mange af dem finder Sted i en saadan Grad, at det hemmer Stiftelsen i sin Virksomhed, og ned sætter den selv i Patienternes Mening, om det end ikke i Almindelighed har grebet saa vidt om sig, at det i det Hele skulde være vanskeligt at redressere. Thi de

uundgaaelige Kollisioner, som saa let indtræde, naar højere Bedkommende see igjennem Fingre med Meget, af hvad de underordnede Betjente maa paatale, kan ikke andet end svække den Enes eller den Andens Autoritet; de Meningsforskjelligheder, som Patienterne ikke kunne andet end bemærke imellem Overlægen og Underlægerne, naar hin med godmodig Føjelighed stundom indrømmer dem Friheder, som disse, i Overeensstemmelse med hans egen tidligere udtalte Overbeviisning, mangen Gang endog kunne have erklæret absolut skadelige for dem — kan ikke andet end adsplitte Lægernes Virksomhed; og Dr. Göricks egen Anseelse og moraliske Indflydelse maa nødvendigvis tabe hos Patienterne, naar de undertiden høre ham erklære dem ved deres Optagelse, at de maa vente at blive tagne med en vis Strengthed, og de dog søje Tid efter begynde at mærke, at Toilen bliver slappere den ene Dag end den anden, uden at nogensomhelst Forandring behøver at være foregaaet i deres Tilstand. Overhovedet vil Enhver, der har havt med en Stiftelse at bestille, hvis Beboere ere berettigede til lige Raar, indsee Misligheden af, uden gyldige Grunde, at tilfidesætte Reglementet til Fordeel for den Enkelte, og dobbelt misligt bliver det ved et Galehospital, hvor Patienternes Videnskaber og Tilbøjeligheder kun altfor ofte ere at betragte som blinde Naturkræfter i Egenkjarlighedens Tjeneste, der ikke lader sig moderere af Fornuftbenssyn. Jeg vil hermed ikke antyde, at Dr. Gericke er partisk — han stræber vel endog efter en vis

Retfærdighed; ikke desto mindre er det aldeles vist, at Patienter, som have afluret ham hans svage Side — dette skeer kun altfor hyppigt — ypperligt vide at føre sig den til Nytte, for at sætte selv deres urimelige Dnsfer igjennem, og at den Blanding af Galskab og Dndskab, som ikke sjældent forekommer, paa Bidstrup ofte kombinerer sig med en Egenindighed, som mangen Gang gjør Overlægen til en Bold for Patienternes Luner; thi Mange vide saare vel, at Dr. Göricks Ord ikke staaer fastere, end at det meget godt gaaer an, at intrigere imod dem: altsammen naturligviis hans Autoritet og moralske Indflydelse, Patienternes sande Vel og Hospitalets Værdighed til ikke ringe Præjudice. Der gives ikke sjældent paa Bidstrup en eller anden Patient, til hvem de Dvrige see op som til et Lyffens Skjodebarn, fordi han nyder alle mulige Begunstigelser og Friheder, uden væsentligt Hensyn til om de ere ham tjenlige eller ej, som ikke behøver at genere sig synderligt for at overtræde Hospitalets Reglement, som kan gjøre og lade omtrent hvad der lyster ham, og føre sig op, næsten som om Hospitalet var et Bærtshus, hvor Ungen har Noget at lade ham høre, naar han betaler for Kost og Logis. Spørger man nu, hvad der kan kvalificere en Patient til saadanne Begunstigelser, da er det ikke fordi en udvidet Frihed ansees for at være ham tjenlig (det har endog fundet Sted med Folk, om hvem Dr. Görick selv har glemt, at de netop ikke burde søjes alt for meget), men man kunde undertiden fristes til at

søge Grunden i rent tilfældige Omstændigheder, som f. Ex. at han besidder behagelige personlige Egenstaber; selskabelige Talenter, eller paa en og anden Maade har vidst at insinuere sig hos Betkommende eller Uvedkommende. Det har endog været Tilfælde, at Hospitalet aldeles fremmede private Familier i Nærheden af Bidstrup, som have faaet Interesse for en eller anden Patient, have saa at sige kunnet bemægtige sig saadanne Individuer, unddrage dem for Hospitalets Reglement og Lægernes Bestemmelser, og udøve en Indflydelse paa dem, som jo rigtignok ikke har savnet Overlægens stiltiende Samtykke, men alligevel ingenlunde tjent til at befæste Hospitalets Agtelse hverken hos selve Patienterne eller i Publikum. Ingen er villigere end jeg, til at erkjende, at naar Dr. Göricke saaledes giver Patienterne Tjosten, saa er det netop inderlig Belwillie for disse, som ikke lader ham naanne at afflaae dem Noget, men lad end dette Uvæsen være udsprunget af Humanitet og (misforstaaet) Menneskekjærlighed, saa bliver det dog, i det Dieblif Hospitalets Værdighed lider derunder, og ikke sjeldent endog højere Hensyn til Patienterne derover blive tilfidesatte, hverken mere eller mindre end en fordærvelig Svaghed. Det er vistnok allerede langtfra at være i sin Orden, naar en Patient kan forlade Hospitalet paa halve Dage, uden at underrette noget Menneske derom, og komme tilbage igjen saa sildigt som han behager, arrangere Theselskaber osv. paa selve Sygehospitalet uden Overopsynets eller Lægernes Vidende,

tage mod Invitationer flere Mile borte, og saa meget han vil, paa egen Haand deeltage i Selskaber, uagtet hans fire Ideer udsætter ham for Muligheden af en Skandale. Men aldrig burde dog sliq Vicents udstrækkes saa vidt, at den kunde falde Fremmede til Byrde. Det ligger vistnok i Tingenes Natur, at Embedsmændene ved en saadan Stiftelse ikke bør betragte Patienterne som dem aldeles uvedkommende Personer, og at de, om end deres Stilling ikke medfører umiddelbare Berørelser med disse paa Embedsvegne, dog alligevel maa finde sig i at lempe deres Forhold til Patienterne efter Overlægens Anskuelse om hvad der tjener til disses Lary; men denne Ting har dog ogsaa sine Grændser, og burde af Overlægen altid benyttes med en vis Barlighed, saa at han i det mindste aldrig lod Patienterne være deres egne Herrer i en saadan Grad, at de vare i Stand til at molestere Stiftelsens dem uvedkommende Beboere ved deres Overhæng, saa at disse endog skulde være udsatte for Ubehageligheden af natlige Besøg af Patienter, hvis fire Ideer driver dem til at søge Selskab. I Sandhed, Dr. Görcke maae vide Bidstrupgaard's Beboere Tak for den Humanitet, hvormed de ikke sjeldent finde sig i Inkonvenienter, som ere en Folge af hans Seen gjennem Fingre, og som de aldrig vilde kunne udsættes for ved en mere energist Bestyrelse. Saalænge imidlertid Sliq foregaaer indenfor Stiftelsens Grændser, kan der maaskee ofte være Spørgsmaal om, enten man er gaaet for vidt eller ikke — i

det mindste vil det altid være vanskeligt at affstikke den yderste Grændse; men hvad der vil være indlysende for Alle, er det Urigtige i at indromme enkelte Patienter saadan Frihed, at de ere i Stand til at overlobe Indbyggerne i Koeskilde og Omegnen. Om end de Patienter, som erholde Tilladelse til paa egen Haand at gaae til Byen, ere aldrig saa usfadelige, saa ville de dog nødvendigviis ofte udsættes for at blive til Spot for ubesindige og faade Menneſter; og stødende er det dog, naar ikke engang Dpholdet paa et Hospital skal sikkre en Afſindig for, muligviis at blive til Gjenstand for raa og udelikat Fremførd, og kun lidet sammelig er det, at lade dem trænge sig ind paa Steder, hvor de kun altfor let kunne genere Andre og kompromittere sig selv. Og jeg tvivler meget paa, at Dr. Göricke altid vilde kunne forsvare den Skandale, hans Eſtergiveness stundom har udsat Patienterne for, for disses Familie, der undertiden maaskee netop af saadanne Hensyn sende deres Nærmeste til et Galehospital, og det trænger ikke til videre Argumentation, at en saadan Slaphed i Bestyrelsen, en saa karakterløs Ligegyldighed mod sund Sands, ja mange Gange endog mod simpelt Deforum, ikke kan andet end nedsætte Stiftelsen i Publikums Dine. Dr. Göricke har i denne Henseende viſſelig et stort Ansvar paa sig; thi naar Hospitalet jevnlig frembyder et alt for rigt Stof til ilde Dmtale i Omegnen, og ikke mange af dets helbredede Patienter af de dannede Klasser forlade det, uden med en mere eller mindre levende

Jølelse af denne dets svage Side, saa kunde man virkelig fristes til at troe, at en af Hovedgrundene til at Bidstrup har den offentlige Mening saa meget imod sig, ligger i Overlægens Mangel paa Energi og Bestyrelsens Slaphed.

Da Talen just er om Disciplinen blandt Patienterne, vil jeg berøre en Omstændighed, som ogsaa gjør Sit til at slappe den. Naar en Patient undviger, som ikke sjeldent skeer, gjøres der paa selve Stedet intet Kraftigt for at fange ham igjen, naar just ikke særegne Omstændigheder opfordre hertil. Man antager — som ogsaa sædvanlig er Tilfældet, — at han er gaaet til Kjøbenhavn, Undvigelsen indberettes til Direktionen, og det bliver nu Politiets Sag at anholde Desertøren. Saa snart han er paagrebet, giver man sig god Tid med at sende ham tilbage igjen: han indlægges foreløbigt paa almindeligt Hospital, medens der stundom kan gaae en meget lang Tid hen, inden man paa Bidstrup tilfældigvis erfarer, hvor han er bleven af; og han forbliver, indtil han atter kan udsendes med en eller anden Patient, som skal transporteres til Bidstrup. Denne Fremgangsmaade hydrører fornemmelig fra oekonomiske Grunde, og der spares jo paa denne Maade unægtelig en Del imellem Aar og Dag i Transportomkostninger (i de sidste to Aar har der fundet 21 Desertioner Sted); men Patienterne lære ved denne Praxis, at det nok er Umagen værd at echapere, da de derved formaae at skaffe sig et Slags Ferie paa i det mindste een Maa-

ned, sommetider endog paa flere. Thi den Straf, der anvendes for Undvigelse: nogle Dages Tvangstrøje, som gjerne ved standhaftige Bønner kunne affortes betydeligt, og under meget graverende Omstændigheder allensalvs et Styrtbad — har for Mange af dem intet affrækkende. Om Patienterne ved Desertionen maaskee befandt sig midt i en Kur, det just ikke altid kan være ligegyldigt at afbryde, er Noget, der ikke bliver taget Hensyn til af Directionen, uagtet denne Misbrug ikke er forblevet upaataalt af Dr. Görcke; og er Patienternes Sygdom af den Natur, at den nogenlunde tillader ham at retirere sig i det daglige Liv, skeer det undertiden at han i lang Tid kan gaae fri og frank omkring i Kjøbenhavn, indtil hans Tilstand omsider forværrer sig i den Grad, at man nødsages til, af Hensyn til Andre at gjøre, hvad der strax burde være gjort for hans egen Skyld — sende ham tilbage hvor han kom fra. Og det skal aldrig slaae fejl, at et saadant Tilfælde, naar det bliver bekjendt, jo falder i god Jord hos en eller anden Patient, som deri finder en ny Bebræstelse for sin Overbevisning om det vilkaarlige og ubillige i hans egen Tilbageholdelse paa Bidstrup, og suger endmere Næring for sin Uvillie mod den, han anseer for Dphavsmand til sin uretfærdige Behandling — en Omstændighed, som vel heller ikke tør henregnes til de onstelige.

Denne Slaphed i Disciplinen, denne Lunkenhed, som gjør at energisk Virksomhed for Patienterne er umulig,

virker for Resten ikke blot middelbart, men ogsaa umiddelbart skadeligt paa disse. Fra mit toaarige Ophold ved Stiftelsen erindrer jeg mere end eet Tilfælde, hvor det kun var altfor ojsensynligt, at en ilde anbragt Seent gennem Fingre og en for tidlig og pludselig Indrømmelse af Friheden fremkaldte Tilbagefald og skuffede de bedste Forhaabninger. Og besynderligt er det, at denne Tendents til Forkjælelse mest finder Sted hos Patienter af de bedre Klasser, hvis hele Dannelse og Stilling i Almindelighed gjør dem til Gjenstand for en speciellere Interesse, medens derimod Folk af de lavere Stænder som mindre let vække Uvedkommendes Deeltagelse, for hvis Skyld Artighed og andre Bihensyn ikke foranlediger Tilfidesættelsen af Reglementet, Tilstaaelsen af manggehaande Agreements og særegne Begunstigelser, og som uden videre Komplimenter kunne sendes paa grovere Arbejde, i Regelen langt lettere og sikkrere helbreedes. Vel indrommer jeg gjerne, at Grunden hertil for en Del kan ligge i, at Hospitalets hele Indretning mest er beregnet paa Folk af de arbejdende Klasser, men den ligger neppe alene deri; og vist er det, at der for Patienter, hvis ydre Stilling giver dem et Slags Skrav paa større Interesse end Flertallet af deres Ulykkesfæller, gjerne indtræder en saare farlig Periode med det Tidspunkt, hvor Patienten er skredet saa vidt frem, at han nogenlunde er i Stand til at deeltage i det selskabelige Liv, og finder en gjæstfri og velvillig Modtagelse

Dr. Göricks venlige Familienfreds. Fra dette Øjeblik

af begynder især hin Scen gennem Fingre at drive sit Spil. Patienterne faae Indbildninger, Præensioner, Nykker, de blive selvraadige, lunefulde og utaalelige, man kan ingen Begne komme med dem; de undrages mere og mere Overopsynets og Underlægenes Indflydelse; de omgaae ved enhver Veflighed disses Autoritet og appellere hvert Dieblif til Uvedkommende — de anerkjende ikke engang Dr. Göricks egen Autoritet som den høieste . . .

Naar jeg her har doleret over den mangelfulde Disciplin paa Bidstrup, saa indrømmer jeg alligevel gjerne, at de individuelle Omftændigheder kunne gjøre mange Afvigelser fra det almindelige Reglement hensigtsmæssige og nødvendige, og jeg foler derfor ret vel, at jeg maaskee vil møde den Indvending, at hvad jeg i denne Henseende har paatalt, i Grunden reducerer sig til et Plus og et Minus, hvis yderste Grændser det er vanskeligt at affikke, og hvis Bestemmelse i det konkrete Tilfælde maa overlades til Overlægens eget Skjønne. Ikke desto mindre kan jeg ingenlunde frafalde min Mening, at den paa Bidstrup herstende Slaphed og Indolents er en Kræftskade, som nager paa Hospitalets inderste Marv, spilder dets bedste Kræfter, og uden hvis Fjernelse fra Grunden af Stiftelsen aldrig vil kunne hæve sig i den offentlige Agtelse; men i Stedet for at opregne en Mængde Exempler, hvis Beviskraft dog ikke ret vilde kunne vurderes af dem, der have staaet udenfor det Hele, fordi de, for at undgaae en altfor

stor og trættende Bidtlostighed, maatte losrives fra deres indre Forbindelse med saa meget Andet, der først vilde kunne stille dem i den rette Betydning, skal jeg til yderligere Dokumentation af min Paastand blot tillade mig at meddele Hovedtrækkene af en Sygehistorie, der omtrent kan betragtes som Kulminationspunktet af den Tofseløshed, jeg har været Bidne til paa Bidstrup, og hvori Rigtigheden af de enkelte Fakta vil kunne bekræftes af Mange.

I Midten af Juni 1839 indlagdes paa Hospitalet en rig Udlænding af adelig Byrd. Han var en Mand der fra Buggen af havde været begunstiget af Lykken og forskjælet af sine Omgivelser. Bant til at føjes i alle sine Luner og opnaae ethvert Dnske, som Rigdom og Uafhængighed kunde opfylde, havde han i sine Belmagts Dage været forlystelsesfyg og forsængelig, egenfindig, lunefuld, stolt og despotisk mod sine Undergivne; isøvrigt manglede hans Karakter ethvert andet bestemt Præg, end Egoismens; han var svag og langt fra utilgængelig for bedre Følelser. Som Følge af et pludseligt tilbagedrevet Udslæt gif han i Sommeren 1837 fra Forstanden. Hans Sygdom yttrede sig fra først af som en Melankoli, der senere gif over til en Sindstilstand, hvori Mandsevnerne vel vare for lidet forvirrede til at berettige den til Navn af Mani, uagtet den grændsede temmelig nær dertil ved den idelige Excitation, hvori han befandt sig. Vel foregik alle de sjælelige Processer med saa megen Usikkerhed og Præcipitation,

stor og trættende Bidtlostighed, maatte losrives fra deres indre Forbindelse med saa meget Andet, der først vilde kunne stille dem i den rette Betydning, skal jeg til yderligere Dokumentation af min Paastand blot tillade mig at meddele Hovedtrækkene af en Sygehistorie, der omtrent kan betragtes som Kulminationspunktet af den Tostleløshed, jeg har været Vidne til paa Bidstrup, og hvori Rigtigheden af de enkelte Fakta vil kunne bekræftes af Mange.

I Midten af Juni 1839 indlagdes paa Hospitalet en rig Udlænding af adelig Byrd. Han var en Mand der fra Buggen af havde været begunstiget af Lykken og forskjælet af sine Omgivelser. Bant til at føjes i alle sine Luner og opnaae ethvert Dnske, som Rigdom og Uafhængighed kunde opfylde, havde han i sine Belmagts Dage været forlystelsesfyg og forsængelig, egenfindig, lunefuld, stolt og despotisk mod sine Undergivne; isøvrigt manglede hans Karakter ethvert andet bestemt Præg, end Egoismens; han var svag og langt fra utilgængelig for bedre Følelser. Som Følge af et pludseligt tilbagedrevet Udslæt gif han i Sommeren 1837 fra Forstanden. Hans Sygdom yttrede sig fra først af som en Melankoli, der senere gif over til en Sindstilstand, hvori Mandsevnerne vel vare for lidet forvirrede til at berettige den til Navn af Mani, uagtet den grændsede temmelig nær dertil ved den idelige Excitation, hvori han befandt sig. Vel foregik alle de sjælelige Processer med saa megen Usikkerhed og Præcipitation,

at han ikke kunde betragtes som sig selv mægtig; men Sygdommen karakteriserede sig dog mest ved en forøget Ustadighed, idelig Agitation og Uro, heftigere Lidenskaber, og en paafaldende Forandring i Væsen og Manerer, saa at han paa den Tid da han kom til Bidstrup virkelig ikke kunde være i dannet Selskab, dels fordi han hvert Øjeblik forsyndede sig mod Belansthændighedens simpleste Regler, dels fordi hans dyriske Begjerligheder, hans hele Forslojethed, hans Paatrængenhed, Prætensioner og til Uforskammenhed grændsende Næsviished gjorde ham uskiftet til at omgaaes andre Mennesker. Efterat det første Dyrer, hvori hans Forslytning til et Galehospital forsatte ham, havde lagt sig*), og overhovedet under hele hans Ophold paa Bid-

---

*) Han var bleven narret ud til Bidstrup af en kjøbenhavnst Læge, under Paaskud af at besee Godsset, som man havde givet ham Lyst til at købe. Det er rigtignok den beqvemeste Maade at transportere gale Folk paa, at binde dem Sligt paa Urmet; men dersom de, der gribe til dette Middel, selv skulde have Uleilighed med at udslutte det Indtryk, en saadan List sjeldent undslader at gjøre paa Patienten, vilde de maastee være lidt varsommere med at anvende den, eller i det mindste anlægge deres Plan finere end sædvanligt seer. En saadan pia fraus forekommer gjerne Patienten som det meest himmelraabende Forræderi, og giver let hans Mistænkelighed forøget Røring og en uheldig Retning, hvorimod en ligefrem Fremfærd, selv ved aaben Anvendelse af Magten lettere antager Udscendet af et Faktum, hvis Logik de Uffindige sædvanlig snarere kunne

strup var han paa ingen Maade saa forvirret, at han skulde have været uimodtagelig for et fornuftigt Ræsonnement, der understøttet af Foranstaltninger, som havde overbevist ham om Nødvendigheden af at bøje sig under en alvorlig og kraftig Willies Overlegenhed, sikkert saa meget mindre vilde have forfejlet sin Virkning paa ham, som hans Mangel paa Selvstændighed i Karakteren gjorde det temmelig let, at vinde en vis Indflydelse over ham. Man skulde derfor synes, at denne Patient fortrinlig havde egnet sig til at behandles med en fornuftig og maadeholden Strengbed. Dr. Göricke lod i Begyndelsen selv til at hylde denne Anskuelse, og jeg erindrer flere Gange under den første Tid af Patientens Ophold paa Hospitalet at have hørt ham tale om, hvor omhyggeligt man burde vogte sig for at give ham for slappe Tøjler.

Men i det højeste fjorten Dage efter Patientens Ankomst, uden at der var foregaaet nogen væsentlig Forandring i hans Tilstand, og uagtet han ret godt fandt sig i den Tvang, som fra Begyndelsen var paalagt ham, gav Dr. Göricke efter for hans indstændige Forlangende, at maatte aflægge Besøg hos de forskjellige Familier paa Stiftels-

---

gaae ind paa, end paa en Behandling, der er bygget paa Præmisser, om hvis Rigtighed man først naar Helbredelsen er for Døren, kan blive enig med dem. At her, som overalt, bør individualiseres, er naturligtvis en Selvfølge.

sen, og da han fra nu af tillige daglig fandt en gjæstfri Modtagelse i Overlægens eget Hus, var det ogsaa forbi med al planmæssig Behandling. Den ene Frihed tilstodes ham efter den anden, de Friheder, som ikke tilstodes ham, tog han sig selv, uden at det blev paataalt, og efter knap en Maanedes Ophold paa Hospitalet var han paa det Punkt, at han kunde gaae hvorhen han vilde, besøge hvem han fandt for godt, kort — gjøre næsten Alt, hvad der behagede ham, og myrde sin Tid paa hvad Maade han fandt bekvemmest; thi om Noget, der kunde ligne en planmæssig Bestjæftigelse, blev der kun talt, uden nogensinde ret at gjøre Alvor deraf, og han førte da ogsaa under hele sit Ophold paa Bidstrup saa komplet et Dagdriverliv, som tænkes kunde. Der blev ikke taget Hensyn til, om Stiftelsens Embedsmænd og Omegnens Beboere kunde være tjente med, ofte flere Gange daglig at have Besøg af et Menneſte, der ikke mindre generede ved sine Fordringer og de Friheder, han tog sig for, end ved sin ubehovlede og topperagtige Opførsel. Sædvanlig begyndte han at gjøre Bisitter om Morgenen Klokken 6—7, og generede sig ikke for paa denne Tid af Dagen at trænge sig lige ind i Sovekamret til Damerne. Saa løb han den udslagne Dag rastløs omkring fra Sted til andet og forstyrrede alle Menneſter. Ikke sjældent saae man ham flere Gange daglig ride i øsende Regn og bundløst Jøre i et Optog, som ofte var tilstrækkeligt til at vise, hvor han kom fra, til Roeskilde eller til Naboerne i Omegnen, for

at give dem Stof til Moro og Forundring over at Sligt kunde gaae an. Dg naar han saa havde tilbragt Dagen med at lade sig drive planløst omkring af sin indre Uro, begaae Extravagancer og proppe sig med al den Mad og Drikke, som Folks Gæstfrihed satte for ham, og Aftenen saa endelig var kommen, maatte Stiftelsens Beboere lufte deres Dørre af, hvis de ikke vilde see ham trænge sig ind i sammenbudne Selskaber, eller naar de af andre begribelige Grunde ikke skjøttede om hans ubehagelige Nærværelse. Saaledes omtrent forløb den ene Dag efter den anden, uden at der kunde være Tale om Udøvelsen af nogen moralsk Indflydelse over ham. En stærk Tilbøjelighed til Tyveri blev ingenlunde betragtet som Kontraindikation mod denne Licents, og ligesom det var almindeligt at Gaardens Beboere søgte, og sædvanlig ogsaa fandt allehaande borikomme Sager paa Patientens Bærelse, saaledes forefandt man endog der engang et Stykke Solbstø, som det blev oplyst at han havde tilvendt sig i Nøeskilde. Det eneste Baand, som blev lagt paa ham, bestod i at han ikke turde gaae nogetsteds hen, uden under Ledsagelse af en Oppasser; men dette var i det højeste en Garanti mod hans Undvigelse. Hans Oppørsel paa de Steder, han besøgte, var aldeles ingen Kontrol underkastet, og den var saadan, at man virkelig maa forundre sig over, at simpelt Agtelse for en Umyndig, der var betroet hans Varetægt, og Hensyn til hans Stand og hæderlige Familie, ikke var Dr. Goricke

en Dpfordring til ej saaledes at lade ham være en Gjenstand for Spot eller offentlig Medlidenhed. For blot at anføre eet Exempel paa, hvorlidet passende det var at lade ham trænge sig ind i dannede Kredse: han kunde ikke spise uden at vælte Glas og Tallerkener og svine alting til, han ræbede højt ved Bordet, spiste mere med Fingrene end med Kniv og Gaffel, og slugte Maden med saa æfel og dyrisk en Graadighed, at Appetitten maatte forgaae dem, der sadde ved samme Bord. Ja, Folks Taalmodighed blev stundom sat paa en saadan Prøve af hans Uvorenhed, at Patienten kunde være glad ved, at han ikke mere end to Gange under sit Dphold paa Bidstrup blev vist Døren paa fremmede Steder med Grovheder. Og alt dette Uvæsen kjendte Dr. Görcke, det saae han med sine egne Øine, det blev ham sagt af Andre, det blev han opfordret til at ændre — men satte han Grændser derfor? viste han, at Glandsen af Patientens adelige Stand i det mindste ikke blændede ham? besad han Selvstændighed og Energi nok til at vende om igjen, da han mærkede, at han var gaaet for vidt, og underkaste en Mand af Byrd Indskrænkninger, som kun kunde være tjenlige for denne, og som Hensyn til Hospitalets Væge næsten maatte gjøre ham til en moralsk Nødvendighed at anvende? O nej — han traf kun betænkeligt paa Skuldrene, naar Patientens Extravagancer gik saa vidt, at han ikke kunde lee ad dem. Det er naturligt, at man under saadanne Omstændigheder aldeles ikke kunde være Herre over de

moralske Potentser, under hvis Indflydelse han befandt sig; thi det var i Birkeligheden Patienten selv, der arrangerede hele sin Levemaade, sørgede for sin Beskæftigelse, naar han folte Trang dertil, og bestemte sit Forhold til sine Omgivelser. Han var fuldkommen Herre over at vælge sin Dmgang, og unægtelig var hans Valg ikke altid det heldigste; thi Een af dem, han sluttede sig nærmest til, var en Mand, der næsten syntes at sætte en Fornøjelse i at hjælpe ham til at drive Tøjesløsheden endnu videre*), og notorisk bidrog meget til at bibringe ham Ringeagt for Hospitalet og Overlægen, Bestræbelser, som heller ikke undlod at falde i den frugtbareste Jord. Engang drev denne Mand endog Ubefindigheden saa vidt, at han underrettede Patienten om et Rygte, der just havde udbredt sig, at han slet ikke var sendt til Bidstrup paa Grund af Uffindighed, men fordi Familiefabaler havde gjort hans Fjernelse fra sine Rettigheder og sit Fædreland onskelig — en Uforsigtighed, som endog foranledigede Patienten til i den Anledning at yttre for mig, at det dog var uforsvarligt

---

*) Paa en Tid, da man endnu befrygtede en mulig Uudvigelse, laante han ham en Dag, trods Oppasserens Indsigelser, en Hest, paa hvilken han red ned til Hospitalet, viste sig triumferende udenfor Overlagens Binduer, gallopperede Gaarden rundt et Par Gange, og jog endelig afsted igjen i fuld Karriere — man kunde jo aldrig vide hverhen. Dr. Görde saae det; men lod ham ride, uagtet Intet havde været simplere, end at lade Porten lukke.

af Overlægen at tillade ham en Dmgang, der kunde udsætte ham for saa stor en Risiko, som en sliq Meddelelse i en tidligere Periode af Sygdommen maaskee vilde have medført. Dr. Goride blev underrettet om denne Indiskretion; men gjorde Intet, i det mindste Intet, som frugtede, for at trække ham ud af denne Dmgang. Ja, omfider gif det endog saa vidt, at han undertiden kom halv beruset hjem fra sine Udflugter til Roeskilde og i Omegnen, og fejler jeg ikke, fandtes det mere end een gang, at der indlob Fordringer fra Kroer og offentlige Steder, hvor altsaa Hospitalet havde maattet neblade sig til at nyde Kredit paa en af sine Patienters Kaution.

Her vedkommer os ikke Patientens somatiste Behandling, som upaatvivlelig havde ledet til et hurtigere og glædeligere Resultat, hvis den havde været understøttet af en fornustig moralsk, og mod hvilken der vel ikke med Føje kan indvendes Noget, uagtet det dog neppe tør antages for hensigtsmæssigt, at lade en Patient, der stadigt medicinerer og bruger Midler som Digitalis og Helleborus i hoi Dosis, uden mindste Hensyn tilfredsstille den næsten umættelige Graadighed, der var et af Symptomerne, og overhovedet fore en Diæt, der vilde have bekommet de fleste Mavner meget ilde. Men man vil let kunne forestille sig, hvor megen Skandale i Omegnen, og hvor megen Mistydning i alle mulige Henseender det maatte give Anledning til, naar man saae Stiftelsens Bærdighed saa at sige blive

traadt under Fodder, i det en af dens Patienter i den Grad lob løbft med Overlægen, at man næsten kunde fristes til at spørge, om det var Dr. Göricke der behandlede Patienten, eller omvendt. Saaledes behandlede en Patient paa Bidstrup, for hvis Helbredelse hans Familie Intet sparede, hverken Penge eller personlige Opoffrelser, og skulde Dr. Göricke ville forsvare sin Fremgangsmaade med det Faktum, at Patienten efter et Mars Ophold forlod Hospitalet i en betydelig bedre Tilstand end ved sin Indlæggelse, saa frygter jeg meget, at han ræsonnerer: post hoc, ergo propter hoc. Ja, naar jeg mener, at Patienten ikke bedrede sig paa Grund af den Behandling han nød, men til Trods for sit Ophold paa Bidstrup, saa er jeg vis paa at jeg udtaler Manges, ja maaskee endog Dr. Görikes egen Overbeviisning.

Uagtet jeg skylder Sandheden den Tilstaaelse, at saa extravagante Exempler paa Licents just ikke høre til Dagens Orden, saa var det dog let at anføre flere, som nærme sig meget dertil; men jeg mener, at det blotte Faktum, at en Patient har kunnet blive behandlet paa den Maade, som den Ovenomtalte, er tilstrækkeligt til at vise, at Hospitalet ikke er hvad det burde være. Denne Sygehistorie giver tillige et omtrentligt Begreb om, hvad den moralske Behandling paa Bidstrup har at betyde. For imidlertid i denne Henseende at bedømme Forholdene rigtigt, maa man vel ffjelue mellem den indirekte og den direkte moralske

Behandling. Thi hvad den første angaaer, som virker ved de Sysselsættelser og Arbejder, de Udspreddelser, Straffe og Belønninger, der tildeles Patienterne — fort: ved Indbegrebet af alle de Indtryk de modtage af det engang normerede Liv, som de maa føre — da troer jeg sikkert, at den ved en noget strengere Overholdelse af engang tagne Bestemmelser, og ved behørig Samvirken mellem Lægerne og Opsynet, i det Hele taget ikke vilde lide af væsentlige Mangler, som ved de nu bestaaende Indretninger kunde tænkes borte. I denne Henseende drager Sygehospitalet væsentlig Fordel af Lemmegaardens Bærsteder. Om man nu end af og til kunde ønske en mere udstrakt og planmæssig Afbenyttelse af disse og andre forhaandenværende Midler; og om end de enkelte Hjul i Bærket gaar deres ensformige Kredsgang temmeligt uafhængigt af hinanden, saa at man savner eet ledende og styrende, kraftigt indgribende Livsprincip, saa sporer man dog i det mindste Overlægens humane Aand i alle Foranstaltninger, og en hel Del udrettes virkelig for Patienterne ved den Birkfomhed, hvori de blive satte. Imidlertid er det dog, som allerede ovenfor bemærket, fornemmelig de lavere Klasser, der rigtignok udgjøre Flertallet af Patienterne, om hvem dette gælder; medens det ofte er en overordentlig vanskelig Opgave paa Bidstrup at regulere mere dannede Patienters Liv, og udfylde deres Tid med passende Bestjæftigelser. Denne Opgave overlades derfor i Praxis ikke sjældent altfor meget til deres eget Godtbe-

findende at løse, og er Virksomhedsdriften hos dem ikke stor, saa have vi ovenfor seet, hvortil dette kan lede. Paa den anden Side er det ogsaa galt, naar de kunne og ville foretage sig noget, og mærke, hvor forlegen man er med at skaffe dem Systselsættelse. Hvorvidt der for Tiden kunde raades Bod paa dette Onde, tør jeg ikke med Bestemthed afgjøre; men jeg vil dog i denne Henseende gøre opmærksom paa Kontorforretningerne, hvis meget komplicerede Indretning og vistnok overflødig Vidtøstighed forekommer mig fra dette Synspunkt at frembyde Fordele, som for Diebliffet ganske gaae tabt.

Hvad nu den direkte moralske Behandling betræffer, som gaaer ud paa en umiddelbar Indvirkning paa Patienternes sjælelige Tilstand ad Ræsonnements og Logikkens Vej, og gjennem en human og dannet Omgang, der modificerer sig efter specielle Hensyn til hver enkelt Patients særegne Forhold, individuelle Karakter og esendommelige Dispositioner, saa har det jo rigtignok været Tvivl underkastet, hvad Værd man skal tillægge den. Her er ikke Stedet til at undersøge, om de Læger have Ret, der paaastaae, at den moralske Behandling gjør Alt i Sinds sygdommene, saa at det i det Højeste er Umagen værd at forsøge den physiske, naar alt Andet brister; eller om de have fundet de Bises Steen, som mene, at Piller og Draaber er den eneste sande Lægedom for Sjelen. Man kunde rigtignok fristes til at troe, at de Første stundum ere blevne lidt blændede af den Glorie, som i deres egne Tanker omstraalet deres

Hoved for Patienternes Sjæle; medens de sidste vel ikke saa ganske sjældent maa gribe til de Finesser, de ikke engang kunne undvære i daglig Dmgang med fornuftige Mennesker. Men saa meget vil vist forekomme alle afgjort, at der i det mindste under mange Omstændigheder maa kunne udrettes meget ved en, af noje Kjendsskab til Patientens og Tilfældets Individualitet motiveret, plannæssig Dmgang. Men en saadan nyde Patienterne paa Bidstrup saa godt som aldrig. Enhver, der har Berørelsespunkter med dem, omgaaes dem, som han kan bedst, uden Hensyn til, om hans Ytringer staae i den mest skjærende Modsetning til en Andens i forrige Djeblik udtalte Mening, uden at der er Tanke om fælles Overeenskomst, Plan, eller ovenfra udgaaede Grundsetninger, saa at det virkelig ikke er saa meget forunderligt, om en Patient, der det ene Djeblik bliver forsikket at han er aldeles fornuftig, og det næste hører, at han har en Skrue løs, omfider kommer paa det Nene med, at Patienterne allesammen ere meget fornuftige Folk. En direkte moralsk Behandling finder paa Bidstrup allerede en stor Hindring i den Omstændighed, at Patienterne med enkelte Undtagelser ikke saa meget iagttages umiddelbart af Lægerne selv som midtelbart gennem Overopsynspersonalet. Man kan egentlig ikke sige, at Underlægerne føre nogen noje Dmgang med Patienterne, og naar Een eller anden nyder deres Selskab mere end de Dyrige, saa er det ingenlunde altid Overlægen, der bestemmer dette. Thi det er saare ofte Patienterne selv,

det kommer an paa, om de ville slutte sig nærmere til Lægerne eller ikke; og meget hyppigt seer man dem selv sætte sig paa den Fod med disse, som i Overeensstemmelse med deres Tilbojeligheder og fire Idcer bedst konvenerer dem, i Stedet for at det dog ustridigt burde være Overlægen, der bestemte Underlægens nærmere Forhold til Patienterne. Men forstaaer Dr. Göricke saaledes ikke at afbenytte de underordnede Lægers Kræfter til Dynaaelsen af højere Næmed, end det, at forstaae enkelte af Patienterne en Dmgang, eller maastee rettere et Tidsfordriv, som disse ved den utilborlige Frihed, de ofte nyde, ikke sjelden blive i Stand til mere at beherske selv, end de lade sig beherske deraf, og forspilder han paa denne Maade et vel ikke ganske uvæsentligt moralsk Ngens for Hospitalet — saa færdes han vistnok ogsaa selv alt for lidt mellem Patienterne. Han kommer kun sjældent paa Sygehospitalet udenfor de to reglementerede daglige Besøg, og da disse tilsammen ikke optage stort mere end en Time, saa vil man let indsee, at den umiddelbare Indslydelse, hans Dmgang kan udøve paa Massen af Patienterne, neppe tør anslaaes meget højt, og at han ikke kan indlade sig paa noget synderligt dybt Studium af den Enkeltes Individualitet. Den første Betingelse for en planmæssig Anvendelse af den psykiske Methode finder altsaa kun saare sjældent Sted paa Bidstrup. Ja, der gives endog en Klasse af Patienterne, som befunder sig ganske udenfor Grændserne af Dr. Görickes Observationskreds: de

nemlig af de Uheldbredelige, der overlægges paa Lemmehospitalet, fordi Sygehospitalet ikke kan rumme dem, for Tiden omtrent 100 i Tallet. Thi paa Lemmeafdelingen sætter Dr. Gøricke bogstavelig aldrig sin Fod, undtagen naar han paa Embedsvegne maa ledsage Direktionen under dens Besøg paa Stiftelsen, og alle Forretninger paa denne Afdeling af Hospitalet besorges af Reservelægen og Kandidaten. Hvorvidt denne Praxis er autoriseret af høiere Bedkommende skal jeg ikke kunne sige; men der synes dog unægteligt at ligge noget Ubilligt i, at saa stort et Antal af de Affindige skal betragtes som mindre henhørende under Lægernes Forum, af den tilfældige Grund, at det egentlige Galehospital ikke kan rumme dem. Thi hele Lemmegaarden staaer fornemmelig under Inspektoratet, og Lemmerne betragtes egentlig kun som Lægerne vedkommende i legemlige Sygdomstilfælde. Saasnart der altsaa maa gjøres Plads paa Sygehospitalet, og en Patient til den Ende overlægges som Lem, gaaer han over under Inspektoratets Forum. De affindige Lemmers Anbringelse paa Bærstederne er følgelig dettes Sag, Bespisningen paa Lemmegaarden kontrolleres ikke af Lægerne paa samme Maade som paa Sygehospitalet, Tvangstrøje dikteres de Affindige paa denne Afdeling som Straf uden Lægernes Bestemmelse, og de ere saa godt som intet andet Opsyn underkastede, end det, som de Ikkeaffindige efter egen Bekvemmelighed kunne udøve. Rigtignok gives der en Opsynsmand paa Lemmegaarden, men selv hvis han

ikke jævnlig som Baletudinarius var ude af al Stand til at fungere, vilde han alligevel neppe kunne overholde tilbørlig Orden, deels paa Grund af de heterogene Forretninger, som paahvile ham, deels paa Grund af hans Bopæls Beliggenhed, som er situeret alt for langt fra Lemmegaarden, til at han skulde kunne virke med fornøden Energi*).

Ligesom Underlægerne formentlig ikke afbenyttes paa den hensigtsmæssigste Maade, saaledes gives der endnu en anden Embedsmand, hvis Virksomhed gaaer saa godt som aldeles tabt for Hospitalet: nemlig Præsten. Lad være, at det kan være grundet Tvivl underkastet, om ikke Religionens Trost kun med Barlighed bør anvendes hos Affindige; lad være, at der gives mange Tilfælde, hvor den vilde anrette positiv Skade, mange, hvor dens egen Værdighed forbyder dens Anvendelse, eller hvor der ikke mere kan være Tale om nogen Indflydelse af den end af enhver anden moralsk Potentis — Præsten vilde dog ofte kunne spille en vigtig Rolle i Patienternes moralske Behandling, baade som dannet og fornuftig Mand overhovedet, og ved den Indflydelse han som Geistlig sikkert ikke vilde undlade at udøve over Mange, især af de lavere Klasser. At hans Bestræbelser maatte

---

*) Siden dette blev skrevet, er Opfyndsmændene ved Lemmegaarden ved Døden afgaaet, saa at man vel i denne Henseende tør antage at hensigtsmæssigere Foranstaltninger forberedes.

underordnes Overlægens Planer er en Selvfølge; men hans Betydning anslaaes dog sikkerlig for lavt, naar hans hele Virksomhed for Stiftelsen bestaaer i at kaste Jord paa de Døde, og hver anden Fredag holde en Præken for de Faa, som selv føle Drift til at høre ham; thi Præsten sætter aldrig sin Fod paa Sygehospitalet. Allerede den Omstændighed, at Gudstjenesten holdes paa en Sognedag, er stødende. Trænge Patienterne til Religionen, saa burde de heller ikke delagtiggjøres i dens Trost med mindre Højtidelighed end deres lykkeligere Medmennesker.

Dr. Göricke er meget afholdt af Patienterne i det Hele taget, for saa vidt nemlig, som de kunne erkjende, at han paafeer deres Tarv og vil dem inderlig vel; men det forekommer mig at have bemærket, at hans Bæsen, og hans Maade at samtale med dem paa, ikke sjældent gjør et ubehageligt Indtryk paa de mere Dannede af dem, en Omstændighed, der ikke kan ansees som uvæsentlig med Hensyn til den ugunstige Disposition, sligt saa let kan vække hos en Afspændt Mod den Mand, til hvem han skulde see op som til sin højeste Autoritet. Dr. Görickes altid jevne Lune, hans venlige Godmodighed og Rolighed, er vistnok vel beregnet paa Dmgang med Sindsfvage; men han besidder neppe noget fint Blik for hvad der øjeblikkelig rorer sig i Patienternes Indre, og han forstaaer ikke ret at individualisere i sin Maade at tage dem paa. Det er som om hans Bestræbelser i Samtaler med dem snarere gik ud paa en

let Konversation, end paa, ufornærket at tvinge dem til at sætte sig paa samme Standpunkt, efter at han først har vidst at sætte sig paa deres; og denne Mangel paa dybere Gehalt i hans Dmngang, som undertiden paa-trykker hans Bæsen Præget af Maneer og Eensformig-
 hed, bliver ikke let ubemærket af de mere Dannede.

Hvem der i Overlægen ved et Galehospital venter at finde en Mand, der med Fjnhed, Sikkerhed og Takt forstaaer at anslaae de forffjellige Strænge i den men-
 neskelige Siel, vil det sikkert frappere, undertiden at høre Dr. Göricks gantes med en Melankoliker paa samme
 lette, intetsigende Maade, hvorpaa han nylig fjasede med en Maniakus, og i næste Djeblif vende sig til en anden
 Patient med ffjemtefulde Bemærkninger over hans fixe
 Ideer, eller drille den ene unge Pige med Kjæresten, og den anden med spogende Allusioner til tidligere For-
 hold. Sandelig, det staaer ikke alt for vel til med Dr. Göricks Studium af den menneskelige Aand, hvis det
 ikke har baaret andre Frugter, end dem, han viser i sin
 daglige Dmngang med Patienterne; thi denne synes vir-
 felig ikke i nogen høj Grad at vidne om Mennekkfund-
 skab eller Grundfætninger.

Hvad der f. Ex. er hans egentlige Principper med Hensyn til fixe Ideer i Almin-
 delighed: om de skulle modffiges, tages for gode Vare eller ignoreres, er vanskeligt at sige; thi det kunde vel
 hændes, at man paa tre forffjellige Dage saae ham gjøre alle tre Ting hos en og samme Patient. Bistnos bør
 der her, som allevegne strengt individualiseres; men be-

høves nogenfinde en planmæssig Fremgangsmaade i Behandlingen af det konkrete Tilfælde, da gjelder dette vist allermeest om Monomanierne, hvor Patienterne næsten altid betragte Lægen med mistænkelige Øjne, og sjældent mangle et skarpt Blik for hans Inkonsekventer og svage Sider overhovedet, dem de gjerne med megen Skarpsindighed vide at fore sig til Nytte, baade i Samtaler med ham og med Hensyn til den Stilling, de selv ønske at indtage lige over for Lægen. En fornuftig Middelvej er her vistnok altid vanskelig at træffe, men er alligevel den eneste rette, og naar det paa den ene Side upaatvivlelig er et stort Misgreb, ved en ligefrem Erklæring om Patientens Forrykthed at sætte sig i en aabenbar Opposition til ham, der sjældent undlader at udarte til et hemmeligt Nag fra hans Side, saa maa det paa den anden Side vistnok altid svække den moraliske Indflydelse paa en Monomaniakus, naar det stundom tillades ham at indulgere sine fixe Ideer paa en Maade, der synes særdeles beregnet paa at holde dem vedlige, og som undertiden gjør alle fornuftige Bestræbelser for at indlede eller i det mindste gennemføre en rationel Behandling frugtesløse, især naar Patienten mærker, at Sligt meest skeer af en vis Medlidenhedsfølelse, ret som om det var Synd, at behandle ham med Fasthed og Konsekvents. Jeg kan her ikke afholde mig fra den Bemærkning, at under mit toaarige Ophold ved Stiftelsen har neppe en eneste mandlig Patient af de mere danske Klasser forladt Hospitalet i en saadan Forfatning,

at man kunde lægge Bægt paa hans Dom, uden at det har været klart, hvor langt han har været fra at erkjende hin aandelige og moralske Overlegenhed hos Dr. Görcke, som Psydikerne gjøre til saa væsentlig en Betingelse for Overlægens Duclighed til sin Post. Og er det at undre over, om Lægernes moralske Indflydelse paa Patienterne kun er ringe, naar disse af gjentagne Erfaringer blive overbeviste om, at en konsekvent Behandling, om den end nu og da bliver anonceret og paabegyndt, dog aldrig føres til Ende?

Vi have nu betragtet adskillige formentlige Mangler i den Maade, hvorpaa Dr. Görcke rogt sit Kald som Overlæge. For imidlertid ikke at fælde nogen ensidig Dom over ham, maa vi ikke alene betragte ham fra Psydikerens Standpunkt: vi maa ogsaa kjende Mandens pathologiske Anstuelser af Sindssygdommene; thi dersom han hylder Somatikernes Theorier, kan man naturligviis ikke lægge ham til Last, at han ikke følger Psydikerens Grundsætninger. Og er det engang hans Overbeviisning, at den moralske Behandling ikke fortjener at lægges synderlig Bægt paa, saa er dette en Sætning, som vistnok ikke kan gjøre Fordring paa at staae uanfægtet; men som dog maaskee kunde tjene til et Slags Forsvar for Meget af det, som ovenfor er paaanket. Dr. Görcke er altsaa Somatiker. Jacobi er en af de Autoriteter, han sætter mest Pris paa, og Ingen vil kunne dable en Mand, fordi han følger Jacobis Fane. Men vi ville nu undersøge, hvorvidt han

i sin Praxis formaaer at gjennemføre disse Anskuelser paa en tilfredsstillende Maade.

En saa vidt muligt fuldstændig og sikker Diagnose er en uomgængelig nødvendig Betingelse, naar ikke Anvendelsen af Somatikernes Anskuelser paa det konkrete Tilfælde, enten skal blive aldeles umulig, udarte til en kras Empiri, eller opløse sig i vage Hypoteser og theoretiske Lustspring. Men at diagnosticere de legemlige Abnormiteter, af hvilke Sinds sygdommene efter Somatikerne ere at ansee som blotte Symptomer, der ingen væsentlig speciel Behandling udfordrer, er vistnok som oftest en langt vanskeligere Opgave end Diagnosen i den almindelige Praxis; thi kun i de sjældneste Tilfælde lader der sig paavise en bestemt Kausalforbindelse mellem de sjælelige Phænomener og en eller anden skarpt udtalt Lidelse i noget enkelt Organ, som man kunde anvise sin Plads i det pathologiske System. Sædvanlig bestaaer den primære somatiste Lidelse i Afvigelser i et eller andet Systems normale Funktioner, Afvigelser, som gjøre dobbelt Fordring paa Lægens Opmærksomhed og Skarpfindighed, fordi de ofte kun kunne antages at bestaae i et relativt Misforhold mellem Organismens Systemer, som mangen Gang skriver sig fra tidligere indvirkende Potenser af den Natur, at kun det nøieste Kjendskab til alle Patientens forrige Forhold kan bringe dem for Dagen. Det vil folgelig være indlysende, hvor vigtigt det er, at der til Diagnosen Bestemmelse afbenyttes alle de Hjælpe midler, som kunne tjene den til Grund-

vold, for at Behandlingen skal kunne blive rationel; og en fuldstændig Anamnese og en saa omhyggelig Examination, som kun Omstændighederne tillade, vil her mindre end nogetsteds kunne undværes. Anamnese's Bigtighed bliver nemlig dobbelt klar, naar man betænkter, at det hører til de store Sjeldenheder, at en Patient bliver indlagt paa Stiftelsen strax ved Sygdommens Udbrud. I Almindelighed ommer Familien sig, især naar den hører til de mere dannede Klasser, ved at sende sine Nærmeste til „Bidstrup,“ et Skridt, som Venner og Paarørende mangen Gang vel og turde være tilbøjelige til at ansee for uforsvarlig Pigegyldighed mod Patientens Be og Vel. Man lader da sædvanlig først den gunstigste Tid for Helbredelsen gaae hen med Kurforsøg, undertiden af flere Maaneders Varighed, paa Hospitalerne i Kjøbenhavn, der ikke ere indrettede paa Behandlingen af Affindige, og naar nu endelig Bedkommende have beqvemmet sig til at sætte sig ud over den Fordom, Stiftelsens ominose Navn vækker, saa møder der endnu ikke saa Bidtlostigheder ved de forelobige Skridt, især hvis Patienten er udenbyes, og ikke selv kan betale, Bidtlostigheder, som endnu sørges ved de kollegiale Former ved Indlæggelsen, saa at den befalede Lægerapport om Patientens Tilstand ofte er en hel Maaned ældre, end Indlæggelsesordrens datum. Men er denne Forsinkelse til allerede ikke ubetydelig Hinder for Kurens heldige Udfald, saa seer det sandelig heller ikke for godt ud med den ovenomtalte Lægerapport.

Der eksisterer siden 1830 et trykt Schema, som skal udfyldes af Patientens forrige Læge og tjene til Underretning for Overlægen; men ikke at tale om, at det meget ofte udfyldes af Patientens Familie, der mangen Gang kun altfor tydeligt slet ikke har Begreb om Hensigten deraf*), saa stærk Besvarelsen af Lægerne i Almindelighed saa ufuldstændigt, at kun saare Faa af disse kunne siges at arbejde Overlægen paa Bidstrup i Haanden. Vel gives der i denne Henseende hæderlige Undtagelser, men det er ogsaa kun Undtagelser. Schemaet indeholder følgende Spørgsmaal:

- 1) Patientens Navn og Alder?
- 2) Om Patienten er gift eller ugift?
- 3) Patientens Stand, eller hvormed han har beskæftiget sig?
- 4) Hvorledes har Patientens Temperament og Karakter været i sund Tilstand?
- 5) Har Patienten tilforn lidt af andre Sygdomme, og hvilke?
- 6) Hvorledes befandt Patienten sig førend den nuværende Sygdom begyndte?

---

*) Indtil saa Aar før Etatsraad Wendts Død var det endog Coutume, at for de Patienters Bedkommende, der udsendtes til Bidstrup fra almindelig Hospital — og disse udgjøre Fleertallet — blev dette Schema ikke udfyldt af Lægerne, men af Inspektøren!

7) Naar, og hvorledes begyndte Patientens nuværende Sygdom?

8) Med hvilke Tilfælde fortsatte Sygdommen sit Løb, saa at man deraf har antaget at Patienten er sindssvag?

9) Har Patienten tilforn været syg paa samme Maade? Hvornaar og hvor ofte?

10) Har Patienten under nærværende Sygdom været voldsom eller farlig for sig selv eller Andre?

11) Hvilke ere de forudgaaede Aarsager, som med Sandsynlighed kunne antages at have foranlediget den nuværende Sindssvaghed?

12) Har Patienten under denne Sygdom været underkastet nogen Kur? under hvilken Læge? og hvilke Midler ere anvendte?

13) Har nogen af Patientens Forældre, Sødsfende eller øvrige Slægtninge lidt af Sindssvaghed?

14) Er Patientens fysiske Helbredstilstand saaledes, at hans Forslytning til St. Hans Hospital paa Bidstrupgaard kan skee uden Fare for hans Liv?"

Det vil sikkert indrømmes, at de Dplysninger, som i dette Schema forlanges, ere temmelig utilstrækkelige baade med Hensyn til den praktiske Nytte de kunne yde, og i Betragtning af, at de skulle afgive et væsentligt Bidrag til Journalerne, som i det Mindste burde kunne komme Videnskaben til Gavn, og man kan ikke andet end forundre sig over, at Dr. Görcke nu paa tiende Aar har troet at kunne lade sig nøie med saa tarvelige

Præmisses. Der kunde maaskee indvendes, at naar Lægerne ikke engang levere en fuldstændig Besvarelse af Schemaet i saa kortfattet en Form, vilde de endnu mindre uleilige sig med at udfylde et vidtløftigere paa en tilfredsstillende Maade. Vel muligt, at dette for Manges Bedkommende vilde blive Tilfældet; men dette kan dog ikke berettigede til at undlade en saa væsentlig Forbedring, som en bedre Ordning af dette Punkt maatte anses for, og ligesom den daglige Erfaring viser, at man lettere faaer et fornuftigt Svar, naar man spørger fornuftigt og bestemt, end naar man gjør vakkende og usikre Spørgsmaal, saaledes skulde man dog virkelig ogsaa synes, at Lægerne snarere maatte finde sig opfordrede til Omhyggelighed ved et Schema, som vidner om, at man veed, hvad man kan behøve at vide, og at det er Stiftelsen om at gjøre at faae noiagtige Dplysninger, end ved et, der kan glemme at spørge om saa vigtig en Ting som Menstruationsforholdene, om hvilke man derfor paa Bidstrup ofte alene maa vente Dplysninger af Tiden. Vel burde man kunne forudsætte saa megen Sagkundskab hos Lægerne i Almindelighed, at de vidste hvad der kunde være nødvendigt at meddele ved saadan en Veilighed, selv uden et Schema, imidlertid vilde en Veiledning vel i de færreste Tilfælde være overflødig, omendssjøndt den paa den anden Side heller ikke burde indlade sig paa alt for smaalig en Detail, som dog aldrig vilde være i Stand til at omfatte Alt, hvad der kan være at bemærke om et individuelt Tilfælde.

Jeg skal derfor tillade mig at foreslaae følgende Udvi-
delse af det Schema, som for Tiden bruges paa Bidstrup.

1) Navn, Stand, Alder og Hjemsted.

2) Har Patientens Forældre, Bedsteforældre, Sød-
skende eller nogen af hans øvrige Slægtninge lidt af
Sinds sygdomme, og af hvilke da?

3) Har Patienten selv, hans Forældre eller nær-
meste Slægtninge havt Disposition til bestemte Sygdomme,
og til hvilke da?

4) Hvilke Sygdomme har Patienten gennemgaaet
som Barn og som Boren? Og have de efterladt sig
Følger for Sundheden?

5) Naar indtraadte Menstruationen, og hvorledes
har den forholdt sig indtil nærværende Tid?

6) Karakteristik af Patienten som Barn i sjælelig
Henseende.

7) Patientens Temperament.

8) Hvordan har Patientens Opdragelse været?

9) I hvilket Forhold have hans sjælelige Kræfter
udviklet sig, og hvilke ere de meest fremtrædende Lands-
evner?

10) Af hvilken Dannelse og af hvilke Talenter er
Patienten i Besiddelse? Og hvilke ere hans meest frem-
herskende, saavel gode som slette Tilboieligheder?

11) Hvordan er hans moralske Karakter, og hvor-
dan har hans sædelige Opførsel været?

12) Hvordan er hans religiøse Udvikling?

13) Er Patienten gift? Med hvem og hvorlænge?

14) Har han Børn? Og hvordan er deres Sundhed baade i sjeelig og i legemlig Henseende?

15) Er Intet at bemærke om Svangerskaberne og Barselsengene?

16) Har Patienten levet lykkelig i sit Ægteskab?

17) Finder ingen andre trykkende Familieforhold Sted?

18) Hvilke Skjebnens Omverlinger og Modgange har Patienten været underkastet, og hvorledes har han baaret dem?

19) Hvordan er hans Udfomme?

20) Har Patienten forhen været affindig? Naar, hvor længe og hvor ofte?

21) Hvilke Aarsager tilskrives de tidligere Anfald? Hvad Form og Forløb havde de, og hvorledes bleve de helbredeede?

22) Hvilke moralske Aarsager formenes at have bidraget til at udvikle og nære den nuværende Sygdom?

23) Kan Affindigheden ikke sættes i rimelig Kausalforbindelse med Patientens tidligere Sygdomme?

24) Naar bemærkedes de første Spor til nærværende Sindsygdом, og hvorledes yttrede de sig?

25) Hvorledes var Patientens legemlige Befinde. de, umiddelbart før Affindighedens Frembrud?

26) Sindsygdомmens Form, udviklet med Hensyn til de physiske Symptomer. Skildring af Patientens nærværende sjeelige Tilstand.

27) Hvilke Forandringer i Patientens legemlige

Sundhed er der foregaaet under Sinds sygdommens Udvikling og videre Forløb, indtil nærværende Tid?

28) Har Sygdommen viist nogen regelmæssig eller uregelmæssig Typus?

29) Hvordan er Patientens Forfatning i hans lysere Diebliffe, sammenlignet med hans naturlige Væsen og med hans mere forvirrede Tilstand?

30) Har Affindigheden under hele sit Forløb beholdt samme Karakter, eller har denne forandret sig?

31) Er Patienten voldsom eller farlig for sig selv eller Andre?

32) Hvilken Læge har behandlet Patienten, og hvilken Kur har været anvendt?

33) Gives ingen andre Punkter, som formeentlig kunde kaste Lys over Sygdommen, eller i anden Henseende fortjene at bemærkes?

34) Kan Patienten uden Fare for Liv eller Helbred forflyttes til Vidstrup?

Jo ufuldstændigere imidlertid de Præmisses ere, som Anamnesen under nærværende Omstændigheder formaaer at levere til Diagnosen Bestemmelse, desto mere Bigtighed faaer naturligviis Sygeexaminationen. Nu er det vel sandt, at Lægen i denne Henseende i Sinds sygdommene ofte kun kan bevæge sig indenfor meget snevre Grændser, men desto omhyggeligere bør han afbenytte alle, baade rationelle og sensuelle Tegn, desto nøjagtigere bør hans Undersøgelse være, desto længere bør den fortsættes, inden den betragtes som afsluttet;

og jo færre hans positive Hjælpemidler ere, desto mere vil Omfanget af hans praktiske Blik kunne vise sig, desto snarere vil hans Geni kunne udfolde sine Kræfter. Hvor meget der saaledes kan præsteres paa et indskrænket Territorium, hvor meget der overhovedet ved en omhyggelig Afbenyttelse og genial Dyfattelse af selv de ubetydeligste Indicier kan bringes ud af et individuelt Tilfælde, derpaa afgive de Sygehistorier, Jacobi har meddeelt i 3die Bind af sine Sammlungen für die Heilkunde der Gemüthskrankheiten og i Annalen der Irrenheilanstalt Siegburg, mange smukke Exempler. Men Dr. Göricks Examination turde vel neppe altid være tilstrækkeligt omfattende og dybtgaaende. Naar Pulsen er følt, Tungen beseet, nogle hypothetiske Bemærkninger om Patientens Habitus, Dispositioner o. s. v. ere henkastede, og denne Scene allensalds gjentaget nogle Dage i Rad, da faaer mangan Gang Diagnosen at staae eller falde: Indikationerne hentes kun af Symptomerne, og Behandlingen bliver aldeles empirisk. Der anvendes paa Bidstrup ikke saa Medicamenter; men Dr. Görick har neppe bestemte og rationelle Indikationer for et eneste af dem: mangan Gang vælges et Middel maaskee endog blot, fordi det er længe siden at det blev brugt paa Hospitalet, eller fordi der just befinder sig en Rest deraf i Dispensatoriet fra sidste Gang det blev anvendt; og hans somatiske Behandling bliver saaledes kun altfor ofte til en usikker Forsøgen, snart af et, snart af et andet Middel, der ikke sjældent gives i saa kombinerede

Former og saa forunderlige Kompositioner, at naar man seer en Virkning deraf, veed man sjeldent, hvortil man skal henseere den. Dr. Görcke er vistnok meget langt fra at være en ubesindig Experimentator; imidlertid synes man dog ikke sjeldent at spore en vis Tilbøjelighed hos ham, til ved Draaber og Pulvere at ville fremtvinge en Forandring i Sygdommen; imedens han til andre Tider viser en, som det synes, meget overdreven Forsigtighed i denne Henseende. Man seer ham saaledes hyppigt give Digitalis i saa høj en Dosis, at det fremkalder alvorlige Tilfælde, medens jeg engang har seet ham have store Betænkeligheder ved en Dosis af 8 Gran Chinin under en 24 Timers Apyræxi, i en intermitterende Affindighed. Han er overhovedet neppe fri for at nære en overdreven Fortjærlighed for visse Midler, og Fordomme mod andre. Jeg skulde troe, at dette hidrører fra hans Mangel paa sikre Indikationer for de enkelte Medikamenter, som kan have gjort ham bange for dem, fordi de tidligere have været anvendte paa urette Sted. Her er imidlertid ikke Stedet til en detailleret Undersøgelse af hans somatiske Behandlings større eller mindre Værd, og jeg vil derfor kun tillade mig endnu et Par Bemærkninger i denne Henseende. Det forekommer mig nemlig, som om Patienterne, naar de ikke netop ere sengeliggende, under Brugen af Medikamenter ikke observeres nøie nok. Dette gjælder navnlig om mandlige Patienter af de simplere Klasser, hvis legemlige Tilstand ikke forbyder dem at

gaae paa Arbejde. De befinde sig da ikke paa Stuerne ved Lægernes Hovedbesøg, og tabes derved formentlig vel meget af Sigte. Heller ikke troer jeg, at Dr. Görcke tilstrækkeligt understøtter sin medikamentelle Behandling ved diætetiske Anordninger. Han gjør saaledes ikke Forandringer i Diæten, fordi Patienterne bruge stærktvirkende Midler, som Digitalis, Strammonium o. s. v. i høj Dosis, uagtet Hospitalets reglementerede Kost turde være temmelig svær for Mennesker, der ikke have strengt Arbejde eller synderlig Bevægelse, navnlig for Fruentimmerne. I det mindste turde det der sikkert være uhenigtsmæssigt at lade en Patient, der er sengeliggende, hvis hele Sygdom har Typus af en intermittens tertiana, og som lider af saa stærke Kongestioner til Hovedet, at jevnlig Applikation af kolde Fomentationer, Igler o. s. v. bliver nødvendig — spise Kjødssuppe, Urter, Flesk, Raal og hvad Andet der kan foresfalde. Dr. Görcke er overhovedet ingen Ven af den antiphlogistiske Behandling i Sindsyggdommene. Jeg indrømmer gjerne, at der er meget som taler imod den: vist er det i det mindste, at den Stheni, som synes at finde Sted i mange Tilfælde ogsaa kun er tilsyneladende; og naar man seer den Masse af debilerende Midler, som de Patienter, der for Dptagelsen have været behandlede paa de kjøbenhavnske Hospitaller, sædvanlig have brugt, skal jeg aldrig nægte, at man stundom kan være betænkelig ved at fortifare. Men paa den anden Side er det en Kjends-

gjerning, at der hos Flertallet af de Døde ved Obduktionen findes saa umiskjendelige Spor af tidligere Betændelser i Hjernens Membraner eller i det mindste saa stærke Kongestjoner, at man næsten kunde fristes til at troe, at der paa Bidstrup i det mindste gjøres for sparsomt Brug af lokale Blodudtømmelser, kolde Fomentationer og Superinfusioner, som dog vel neppe ganske kunne sættes i Analogi med Styrtebadene, der rigtignok paa den senere Tid ere komne i Ord for i mange Tilfælde at befordre Overgangen i Fatuitet. Dr. Görcke anvender kun sjældent Koldt paa Hovedet, og kun i temmelig trængende Tilfælde Isgler i Tindingerne; og denne sparsomme Brug af lokale antiphlogistica, der muligens turde staae i Forbindelse med højere Bedkommendes Besparingsystem, forekommer virkelig noget inkonsekvent, naar man betænker, hvor meget han i Almindelighed frygter for Kongestjoner til Hovedet, og hvor forsigtig han af denne Grund er med at anvende Opium. Jeg erindrer kun een Gang at have seet ham give dette Middel i anden Hensigt, end som blot Palliativ. Det var i et desperat Tilfælde af Mani med kontinuerende Søvnløshed, hvor en Mængde andre Midler havde været forsøgt uden mindste Nytte. Opium blev givet i Lobet af nogle Dage; dog steg Patienten, om jeg ikke husker meget fejl, ei højere end til 6 eller i det allerhøjeste til 8 Gran daglig, en Dosis, som naar man betænker, hvor meget Opium Patienter med delirium tremens taale, vist maa ansees for temmelig moderat. Imidlertid blev Patienten kjen-

delig roligere, fik Sovn og havde en tydelig Remission i flere Dage; men faldt kort efter tilbage igien, da han havde ophørt med Midlet. Nogen Tid efter gjordes et nyt Forsøg paa samme Maade og med samme Virkning men da Brugen atter blev udsat, indfandt sig nok et Tilbagefald, hvorefter Opium ikke oftere anvendtes.

Naar jeg nu, i Henhold til Alt, hvad der hidtil er sagt, formener, at Dr. Goricke ikke viser tilstrækkelig Energi i sin Bestyrelse af Hospitalet, at hans moraliske Behandling af Patienterne er for saa godt som ingen at regne, og at hans somatiske i Virkeligheden synker ned til en blot Empiri, saa hidrører dette vel neppe alene fra hans Mangel paa Fasthed eller fra de Banfælgeligheder han har, at kæmpe med; men Grunden dertil maa vistnok ogsaa for en stor Del søges i hans Mangel paa en ret levende Iver og Interessé for sit Fag og paa ægte videnskabelig Aand. Betragte vi ham nemlig som Theoretiker, da træffe vi unægtelig ogsaa i hans videnskabelige Stræben, som i al hans øvrige Færd, den samme oprigtige og gode Villie, som ikke hans værste Fjende vilde kunne frakende ham; men det er et Spørgsmaal om den tilstrækkeligt understøttes af saadanne Egenskaber, der kunne vindicere ham nogen hoi Rang som Videnskabsmand. Med Literaturen i hans specielle Fag er han vistnok à jour, og man kan heller ikke nægte, at han viser Tendents til at bringe Resultaterne af Andres Forskninger i praktisk Anvendelse, og i denne Henseende ret godt veed at træffe Middelveien mellem

utidig Nyhedsfyge og ligegyldig Bedhængen ved gammel
 Glendrian. Imidlertid slaaer Psychiatrien ikke blot
 Rodder i den øvrige Medicin: dens videnskabelige Stu-
 dium staaer i saa noje en Forbindelse med Psycholo-
 giens og hele Philosophien, at neppe Noget trænger
 dybt ind i dens Mysterier uden grundige og mangesidige
 Studier, og i denne Henseende troer jeg, at Dr. Go-
 ricks literære Dannelse lider af væsentlige Mangler.
 Naar han saaledes i sine Anskuelser slutter sig til So-
 matikerne, saa turde muligvis denne Overbeviisning
 mindre være erhvervet ved en flersidig og selvstændig
 Granskning, end begrundet i en stiltiende Indrømmelse
 af at han mangler tilstrækkelig philosophisk Skarpsindighed
 til ret at kunne forfølge Videnskabens Udvikling i dens
 anden, mere spekulative Hovedretning. Det kan natur-
 ligvis aldrig falde mig ind, at ville sige Dr. Gorick
 noget Ubehageligt med dette: jeg holder netop for, at
 den sunde og rigtige Burdering af hans egne Kræfter
 i denne Retning, som tydeligt nok udtaler sig i den
 mindre spekulative Tendents af hans hele Virksomhed,
 fortjener al Vaaffjonnelse. En Ensidighed, hvortil det
 imidlertid forekommer mig, at Dr. Gorick, i det mindste
 med Aarene, let kunde blive tilbøielig, er en Under-
 vurdering af den nyere Literaturs, navnlig de tydske
 Forfatters undertiden maaffee mindre vellykkede Stræ-
 ben efter at opstille nye Theorier. Man hører nemlig
 stundom Ytringer af ham, som kunde tyde paa en stærk
 Tendents til at betragte al Theoretisøren og Spekulationen

som Tant og Glitterstads. Dr. Gorické følger vel, som sagt, i det Hele taget sin Videnskabs Fremskridt, for saa vidt han kan følge dem ved blot at forholde sig receptiv; men han besidder neppe den Aandsproduktivitet, som er nødvendig for at levendegjøre det modtagne Stof, og sætte ham i Stand til at trænge ind i Videnskabens Dybder og ret tilegne sig dens Aand. Han følger mekanisk med Tiden, fordi han indseer Nødvendigheden af ikke at blive tilbage; men han er ikke ret levende besjælet af sin Videnskab eller begejstret for den. Naar det altsaa vel neppe tør ventes, at han nogensinde umiddelbart vil kunne række kraftig Haand til Psychiatriens videre theoretiske Udvikling, saa er det vistnok meget at beklage, at denne Videnskabsgrens saa at sige eneste Repræsentant hos os kun kan bidrage saa lidet til at vække sine Landsmænds Interesse for den; men at gaae i Rette med Dr. Gorické, fordi en meget respektabel Anerkjendelse af, hvorvidt hans Kræfter række, ikke lader ham stræbe efter at give sin literære Virksomhed stor Udstrækning, vilde aldrig kunne falde nogen billigt Tænkende ind, hvor meget det end kunde fremme Videnskabens Tary hos os, om en Mand i hans Stilling kunde berige Literaturen med omfattende og gehaltfulde Arbejder. Smidlertid gives der dog et Middel, hvorved enhver Væge med sund Dommeraft og simpelt Jagttagelsessevne formaaer at yde en Skjærv til sin Videnskab, en Haanddrækning som netop faaer foreget Værd ved den Udviklingsgang, Tidsaanden i de sidste Decennier

har anvist de empiriske Videnskaber: nemlig ved Meddelelsen af interessante Jagttagelser. Og det kan aldrig fejle, at en Stiftelse som den bidstrupgaardske, uagtet den store Erisformighed, der betinges af den mindre hyppige Patientverel, dog maatte kunne levere jevnlige Bidrag, der saavel i medicinist sem i psychologist Henseende kunde frembyde Interesse. Det er vel heller ikke blot for en Ordens Skyld, eller fordi det nu saa engang er Skik og Brug ved andre Hospitaler, at der ogsaa paa Bidstrup fores Journaler over Patienterne.

Smidlertid har Dr. Gøricke ved flere Leiligheder viist, at han ikke mangler Villien til at gavne sin Videnskab. Saaledes skylder Hospitalet ham Drettelsen af et Bibliothek for Bærker, som direkte eller indirekte kunne fremme Psychiatriens Studium. Det eser allerede ikke faa Boger, som forgjeves søges i Hovedstadens Bibliotheker, og vil maaskee med Tiden blive af Bigtighed for dette Fag. Ligeledes fortjener det at fremhæves som en væsentlig Fortjeneste, at da Direktionen for nogle Aar siden var tilbøielig til at ophæve Kandidatsposten, som undværlig for Hospitalet, fik Dr. Gøricke Direktionen til at gaae ind paa sine Anstuelser om Hensigtsmæssigheden af at bibeholde denne Post, for ikke at berove de yngre Læger Leiligheden til at gjøre sig bekendte med Sindssyggdommene. Angaaende denne Post kan man vistnok ikke andet end være fuldkommen enig med Overlægen, naar han i Bibliothek for Læger, ny Række, 2det Bind han foreslaaet en Indskrænkning af

Kandidatens Embedstid til 1 Aar i Stedet for 2. Iøvrigt maae jeg med Hensyn til Kandidaten, hvis Ansættelse saaledes mere er beregnet paa hans egen Instruktion, end paa Hospitalets Trang til en tredie Læge, tillade mig den Bemærkning, at medens Dr. Goricke's Humanitet gjør hans Stilling saa behagelig, som neppe mange subalterne Lægers, turde muligvis de saare faae positive Fordringer, som gjøres til Kandidaten med Hensyn til hans Virksomhed for Hospitalet, foranledige, at de yngre Læger kom til at betragte denne Post som en Sinecure, og kunde maaskee forsøge En eller Anden til at forglemme den Nytte, han kunde høste af sit Op- hold ved Stiftelsen, dersom Dr. Goricke ret forstod at vække og vedligeholde sine Undergivnes Interesse for Hospitalet, og ved en hensigtsmæssig Afbenyttelse af deres Kræfter at aagre selv med det mindste Pund.

Efterat vi nu i Overlægens Kvaliteter og Forhold til Hospitalet have underkastet en af de vigtigste Betingelser for dettes Flor en nærmere Undersøgelse, maa det være Læseren selv overladt at bedømme, hvorvidt de saare væsentlige Fortjenester, der tilkomme Dr. Goricke, som den, der først indførte humane Principer for de Afssindiges Behandling hos os, tilstrækkeligt kunne opveie den Mangel paa Bestemthed, Energi og Konsekvens, som ikke sjelden forspilder Frufterne af hine — hvorvidt hans Karakter som en retsindig, agtværdig og human Mand og i mange Henseender elskværdig Personlighed, i Forbindelse med hans gode Villie, kan erstatte Patien-

erne hans Mangel paa Landsoverlegenhed, hans til Svaghed grændsende Eftergivenesshed; hans Mangel paa Geni og praktisk Blif — og hvorvidt man tør lykønske Psychiatrien til, at netop denne Mand beklæder den eneste Post her i Landet, som kan ventes at bære Frugter af Betydenhed for Videnskaben. Jeg troer endnu kun slutteligen at burde fremhæve, hvor meget man ved Bedømmelsen af Dr. Göricks Kvalifikation overhovedet til sin Post vilde feile ved ikke at indrømme hans personlige gode Sider en billig Anerkiendelse; thi netop fordi Overlægen ved et Galehospital maa kunne virke saa meget ved sine menneskelige Egenskaber, bør disse vistnok altid lægge et betydeligt Vægt i Vægtskaalen.

Vi forlade nu denne Del af vort Sujet, for endnu at sige et Par Ord om, hvorledes det udenfor den bidstrupgaardiske Stiftelse staaer til med Psychiatrien her i Landet.

At de ældre Læger i Almindelighed ikke kunne have nogen synderlig Interesse for dette Fag, er temmelig naturligt, da deres videnskabelige Dannelse skriver sig fra en Periode, under hvilken Psychiatrien endnu laae i Svøbet, og da den bidstrupgaardiske Stiftelse først sildigt modtog saadanne Udvidelser og Forbedringer, at der kunde være Tale om et fremtidigt Udbytte for Videnskaben og dens Virksomhed. Lægernes Mangel paa tilstrækkelig Kjendskab til de Betingelser, som ere uundgaaelig nødvendige, for at Stiftelsens Bestræbelser skulle kunne krones med et heldigt Udfald, og overhovedet

deres ringe Interesse for denne Gren af deres Videnskab viser sig især tydeligt i den Skjodesløshed og Overfladiskhed, hvormed de sædvanlig affærdige de Oplysninger om de Affindige, som affordres dem fra Bidstrup i det ovenomtalte Schema. Endog fra visse af Lægestandens Notabiliteter i Hovedstaden, ja fra Mænd, hvis tidligere Stilling skulde synes at maatte betinge en større Interesse for Sinds sygdommene, indsendes der ofte saa utilfredsstillende Besvarelser af de forelagde Spørgsmaal, at man lægger Schemaet fra sig, affurat lige saa klog som man tog det i Haanden. Ja selv fra Hospitalerne i Kjøbenhavn, især Frederiks, hvorfra man dog kunde være berettiget til at vente en bedre Understøttelse, modtages stundom Schemata, som kappes med hinanden i lakonisk „Einsylbigkeit“, og synes at forudsætte en saa mangelfuld Sygeexamination og Jagttagelse af Patienten, som vilde blive taget en Bolontær paa Klinikerne meget ilde op. Den Behandling, som anvendes paa de kjøbenhavnske Hospitaler, naar Affindige lægges derind paa Prøve, er i Almindelighed ikke ekspektativ: tvertimod arbejdes der i de fleste Tilfælde maaskee med alt for stor Energi løs paa Sygdommen; men den er reen empirisk, og det vilde sikkert være til Gavn for disse Patienter, hvis en eller anden Foranstaltning kunde træffes til at paaskynde deres Udlægning paa Bidstrup, ved f. Ex. at afforte Tiden for en Prøvekur paa de kjøbenhavnske Hospitaler; thi — som allerede tidligere er bemærket — den gunstigste Periode for Helbredelsen gaaer meget ofte

tabt ved disse Kurforsøg, som dog kun sjældent lede til et heldigt Resultat.

Lægernes Mangel paa Interesse for Psychiatrien viser sig blandt andet ogsaa i deres Vunkenhed for at besøge den bidstrupgaardste Stiftelse. Thi af mere end 600 Fremmede, som i de sidste 9 Aar have besøgt den, har der efter Fremmedprotokollen ikke været gjort mere end 70 Besøg af danske Læger, hvilket Antal vistnok maa betragtes som meget ringe, især da næsten Halvparten af dem besøgte Hospitalet i de to første Aar efter at det havde aabnet sine Porte for Fremmede, og medens det altsaa endnu havde Nyhedens Interesse. Overhovedet vil man let indsee, at det i Grunden ikke har stort at betyde, naar Lægerne besøge Stiftelsen. Thi medbringe de ikke selv et Begreb om, hvad Forordninger, der bør gjøres til en saadan Stiftelse, og besidde de ikke en større Sagkundskab end sædvanlig er Tilfældet, saa kan en enkelt Omvisning i Hospitalet kun bibringe dem temmelig svage Ideer om Stiftelsens Bestaaffenhed, og den korte Tid de i Almindelighed anvende paa at tage den i Omsyn kan hverken forskaffe dem saa bestemte klare og tydelige Indtryk af hvad den egentlig er, end sige hvad den burde være, eller tillade dem at skjænke enkelte Tilfælde en saadan Opmærksomhed, som vilde være Betingelsen for at vække en mere end forbigaaende Interesse for Gjenstanden, og yde dem andre Frugter af deres Besøg end den øjeblikkelige Tilfredsstillelse, som en flyg-

tig Beskuelse af nye og usædvanlige Gjenstande kan skjænske*).

*) Hvad her er sagt om Lægerne, gjælder i en endnu højere Grad om de Besøg, Stiftelsen modtager af Lægfolk. Hospitalet var i den første Periode af sin Tilværelse aabent for saa godt som Alle og Enhver: senere blev den Bestemmelse taget, at Ingen maatte besøge Stiftelsen, ja ikke engang besøge nogen af Patienterne uden speciel Tilladelse af Fatigtdirektionen i Kjøbenhavn. Hvor megen Gene denne sidste Bestemmelse maa have medført, er let at indse, og i de sidste Aar af Seidelins Embedsførelse var ogsaa Alt, hvad der passerede indenfor Hospitalets Mure, en lukket Bog for Uindviende; men ved Dr. Göricks Embedstiltrædelse blev dets Porte aabnede, og siden 12te Februar 1832, har det været tilgængeligt for ethvert dannet Menneske, som ønskede at gjøre sig bekendt med dets Indretninger. Det kan neppe være Tvivl underkastet, at det Mørke, som i sin Tid hvilede over den bidstrupgaardste Stiftelse, gjorde en større Offentlighed saare ønskelig, og denne var maaskee en af de hensigtsmæssigste Foranstaltninger, som dengang kunde træffes, for at modarbejde det Banrygte, hvori Hospitalet var kommet. Men da jeg virkelig, uagtet alle Stiftelsens Mangler, dog ikke indseer, at den for Tiden lider under Misligheder, mod hvilke en saadan Kontrol af Offentligheden kunde antages at virke som Modgift, saa mener jeg, at man nu passende kunde assistere bestemte Grændser derfor. Thi vist er det, at af 10 Fremmede, som nu besøge Hospitalet, gives der neppe 1, som bevæges dertil af ægte menneskelig Deltagelse, eller andre humane Interesser. De Allerfleste besøge Bidstrup af samme Slags Aarsager, som bringe de lavere Klasser til at flokke sig om en drukken Mand, eller sammenstimler Publikum ved en Execution — Lyst til at pirres af det Usædvanlige og Extravagante, og

Det meest flaaende Exempel paa, hvor liden Deltagelse Psykiatirien har fundet hertilands, frembyder

til at krabse op i Hølelserne ved Synet af det Rædsomme, og det er kun alt for kjendeligt, hvor ofte Fremmede forlade Stiftelsen med en Hølelse af Utilfredsstillelse, hvis man har været heldig nok til at vise dem omkring paa en Tid, naar Alt har været roligt paa Hospitalet, og intet Paafaldende har stødt Øret eller Øjet. Fremmede, som kunne antages at forlange at see Stiftelsen af slige Grunde, burde vistnok altid bortvises, og det er derfor et fuldkomment rigtigt Princip, Dr. Görcke i denne Henseende har etableret, vel at vise saadanne Mennesker Lokaliteterne og Indretningerne, men saa meget som muligt at unddrage Patienterne for deres nysgjerrige Blikke. Imidlertid er det mangen Gang vanskeligt nok at overholde dette Princip, og det var derfor maaskee bedre, om Overlægen bemyndigedes til kun at tilstede Saadanne Udgang, hvis ydre Stilling og hele Dannelse lod forudsætte reent humane Interesser eller særegne Bevæggrunde til Ønsket om at see Stiftelsen. Vel har jeg aldrig seet positiv Skade affødt af disse Besøg, men der gives dog ikke Faa blandt Patienterne, som blive højt ubehageligt afficerede ved at vide sig iagttagne af Fremmede, og mange af deres Nærme vilde sikkert føle sig saarede ved at vide deres Slægtninge eller Venner paa et Sted, hvor Folk paa Markedsdagene i Roskilde ikke sjældent gaae hen, for, i Mangel af andre Gjøglerier, at see „hvoreledes de Gale tee sig.“ Og om end Pluraliteten af Patienterne slet intet føler ved disse Besøg, og mange endog med Glæde give sig til Pris for Fremmedes Nysgjerrighed, forekommer det mig dog at være under Stiftelsens Værdighed, at tillade sine Myndlinger at blive til Gjenstand for udelikat Nysgierighed, eller at tjene til Moro for Publikum.

den Kommission, som nedsattes i 1830, for at gjøre Forslag til Forbedringer ved den bidstrupgaardste Stiftelse. Denne Kommission, som iblandt 6 Medlemmer kun talte tre Læger, har sikkert ved Langsomheden af sine Forhandlinger hindret og forhalet Iværksættelsen af mangen tjenlig Foranstaltning ved Hospitalet, medens de positive Frugter af dens tiaarige Bestræbelser var et Forslag, som ikke befandtes at kunne tages til Folge. Hvor megen Sands denne Kommission havde for sit Hverv kan blandt andet sees af det kuriose Factum, at en af dens lægekyndige Medlemmer, efter i flere Aar at have deeltaget i dens Forhandlinger, endnu var uvidende om, at der lever en Mand ved Navn Jacobi, der staaer som en Stjerne af første Rang i Psychiatrien, og navnlig har leveret et af de fortrinligste Værker over Indretningen af Galehospitaller.

Ogsaa blandt de yngre Læger trænger Interessen for Psychiatrien til at vækkes. Det er ikke mange Aar siden, at de næsten ansaae det for under deres Værdighed at ansøge om Kandidatposten ved Bidstrup, en Fordom, som dog vel nu turde være hævet. Imidlertid er det mærkeligt nok, at ikke en eneste af alle de Læger, der have været ansatte i de underordnede Poster paa Bidstrup, saa vidt vides, senere har lagt noget Tegn paa Interesse for dette specielle Fag for Dagen, alene med Undtagelse af Gjellerup i Odense, hvis Embedsstilling rigtignok ogsaa maa være ham en særlig Opfordring til at fortsætte sine Studier i denne Retning.

Det er under saadanne Omstændigheder ikke saa forunderligt, at der saa godt som slet ikke existerer nogen Litteratur hos os i dette Fag. Med Undtagelse af et Par Afhandlinger af Hovig, som dog mere ere af psykologisk Natur, gives der ikke en Bog i vort Sprog, som har Hensyn til Psychiatrien. Vel hedder det sig, at en af vore yngre Landsmænd, som har havt Lejlighed til at begynde sine psychiatriske Studier under et Ophold af 14 Dage paa Bidstrup og til at fortsætte dem i 6 Uger under Veiledning af Dr. Ideler i Berlin, agter at meddele Publicum Resultatet af sine Erfaringer i „et Bærk i Psychiatrien“, hvortil imidlertid Planen er saa vag og ubestemt, at det ikke er let at komme paa det Næne med Tendentsen deraf. Men endnu have ikke engang Oversættelsesfabrikkerne troet at finde Regning ved at omplante et fremmed Bærk i dette Fag paa dansk Grund, og først i den seneste Tid har man seet, at der gjøres Forberedelser af denne Natur*). Den Rolle, som Phre-

---

*) Det Valg, Hr. Wedel har gjort — Gilles Bearbejdelse af Esquirol — turde i flere Henseender være mindre heldigt. Esquirol er en Forsatter, som vistnok indeholder ganske fortrinlige Elementer til en fuldstændig Lærebbygning og mange geniale Ideer. Men hans Bærk bestaaer kun i et Aftryk af de Artikler, han til forskjellige Tider, tildeels for mange Aar siden, har leveret over Sindssygdommene til Dictionnaire des sciences médicales og adskillige Tidsskrifter, og har derved faaet en fragmentarisk Form, som berøver det alle Fordelene af den systematiske Fremstilling, der

nologien en kort Tid spillede hertillands, forblev uden Frugter for Sindssygdommenes Studium, uagtet det i andre Lande dog nu og da lykkedes den at amalgamere sine Luftcasteller med de psykiske Lægers Theorier, og uagtet de Fakta og Jagttagelser, Psykiatrien kunde levere, vel maatte betragtes som en af dens Hovedstøtter. Vor Journalliteratur har i denne Retning ogsaa faa godt som Intet præsteret, naar undtages Dr. Göricks statistiske Optegnelser og et Par andre Afhandlinger af samme Forfatter, medens de enkelte Jagttagelser, som nu og da have været optagne deri, næsten altid suarere bære Præget af Tagen efter Kuriositeter, end af nogen videnskabelig Tendents, i det mindste naar de ikke tillige have frembudt Interesse i mediko-forensisk Henseende.

Det er besynderligt nok, at de eneste Foranstaltninger fra det Offentliges Side, som hos os ere trufne til at fremme Psykiatriens videnskabelige Udvikling, skyldes en Autoritet som Kjøbenhavns Fattigvæsen, medens Universitetet, som rette Bedkommende, i denne Henseende har forholdt sig aldeles passivt. Thi uagtet Sindssygdommenes Behandling indbefattes i den Praxis, hvortil Lægeexamen berettiger, er der aldeles Intet gjort

---

vist langt fra ere uden Bigtighed, naar en Videnskab første Gang skal introduceres hos Publikum. Hilles Bearbejdelse, som skal lægges til Grund for Oversættelsen, er desuden 14 Aar gammel, medens den nyeste Originaludgave er fra 1838.

for de Studerendes theoretiske Uddannelse i denne Retning. Alt hvad den Studerende under hele den akademiske Løbebane erfarer derom, indskrænker sig til de nødvendig aldeles kompendiøse Foredrag over denne Gjenstand, som finde deres Plads, eller efter Omstændighederne aldeles forbigaaes i Forelæsningerne over den specielle Therapi, og i de Dphlysninger, som ikke kunne undværes i Medicina forensis; men disse maa i Følge Tingenes Natur altid blive utilstrækkelige, da de kun kunne betragte Sinds sygdommene fra een Side og kun behandle dem som Supplement til det større Hele. Som oftest indskrænke de sig ogsaa til tørre Inddelinger, der oven i Kjøbet i Docenternes Mangel paa egen Erfaring savne al Garanti for deres praktiske Brugbarhed. Selvstændige Forelæsninger over Sinds sygdommene have aldrig været holdte, og det er forunderligt, at uagtet alle de Forslag, som i de senere Aar dels ere blevne gjorte, dels iværksatte til at befordre Lægevidenskabens Udvikling hos os, synes det som om Psychiatrien aldeles ikke har kunnet komme i Betragtning mellem alle de specielle Brancher, hvori man har anseet Dpretelsen af Docentposter for nødvendig eller i det mindste ønskelig; medens det dog ikke har manglet paa et Ekko i nogle nyere Forfatteres Idee, at gjøre Galehospitaller til kliniske Skoler, (see Bremer i Bibl. f. Læg. N. N. 1ste B.) — et Projekt, der neppe nogeninde vil være praktikabelt, og i det mindste hos os, paa Grund af de lokale Forhold, sikkert maa betragtes som aldeles chimærisk.

Men det er under disse Omstændigheder temmelig naturligt, at Lægerne, hvis Uddannelse i denne Retning har været aldeles overladt til deres eget Gudsbevidende, ved Begyndelsen af deres Vane ere saa godt som ganske ubekjendte med en Klasse af Sygdomme, som man dog i Praxis ikke sjældent træffer paa, om man end sjældent kommer videre end at begynde en Kur.